

Stichtend en vermaeklijk handboekje voor kinderen en kindervrienden

C.G. Salzmann

bron

C.G. Salzmann, *Stichtend en vermaeklijk handboekje voor kinderen en kindervrienden*. A. en J.
Honkoop, Leiden 1792

Zie voor verantwoording: http://www.dbnl.org/tekst/salz001stic01_01/colofon.htm

© 2006 dbnl

Voorbericht.

Het genoeg, waer meê de Stichtend vermakende Leeraer van Kinderen en Kindervrienden vóór vier jaeren bij onze Landgenooten is ontvangen, en nog geduurig gezocht wordt, bewoog de Uitgevers, om weder eens een soortgelijke Verzameling aentebieden; - waer voor zij eenen anderen tijtel plaetsen, opdat niemand aen het vervolgen dezer stukjes gebonden, of, door dit aenteekopen, genoodzaekt zijn zou, zich ook het vorige, of die 'er nog van gelijken trant mogten volgen; eigen te maken.

Ook deze verzameling is weder meerendeels ontleend uit de Unterhaltungen fur Kinder und Kinderfreunde van den Heere SALZMANN; en bestaet wederom uit zulke stukken, als meest geschikt voorkwamen ter leeringe en tot vermaek, vooral ook, van zulke onzer Landgenooten, wier beroep en leefstand vorderen, dat hunne kinderen van jongs af tot arbeidzaamheit en zuinigheit aengespoord, en teffens

gewaerschuwd worden voor die neigingen tot grootheit, pracht en weelde, welke, helaes! ook in de burgerrangen maer al te sterk aengezet en getroeteld, onder de zekerste voortekenen te tellen zijn, dat ons Vaderland sterk helt nae zijnen ondergang. Mogt dit bijzonder doel te gelijk met het algemeene oogmerk, om alle onze jonge Lezers gehoorzaeme kinderen en eerlang ook brave burgers en goede Christenen te doen worden, gelukkig bereikt, dus de eer van God, het welvaren van dit Land en het heil des menschdoms bevorderd worden, dan zal onze wensch voldaan zijn.

I. Het boerenkermisfeest.

De Heer MENSCHMIN werd van zijnen hoevenaer verzocht, om de volgende week bij hem op de kermis te komen. De Heer M. was een zonderling man. Wanneer handwerkslieden, boeren en arme luiden hem wenschten te spreken, was het nimmer bij hem: 'wat wilt gijlieden? ik hebbe geen tijd, om u te hooren! - wat hebbe ik met dit lompe volk te doen?' - neen, hij ontving de geringste menschen zeer vriendlijk, en, als zijne bezigheden dit toelieten, wilde hij wel eens uren lang met hen praten. Als zijne vrienden hem vroegen; waerom hij zulks deed? gaf hij ten antwoord: 'Lieve God! waerom zou ik toch de arme luiden verachten? zij zijn zoo wel menschen als ik. Had God gewild, dat ik een bedelaer tot mijn vader had gekregen, zou *ik* gaen

bedelen; en hij, die nu bedelt, zat misschien in mijn stoel en dronk Chocolate. Ach! hoe zou het mij dan grieven, hoe elendig zou ik mij zelve achten, indien elk mij met versmading liet afwyzen. Ik hebbe groot nut van het gesprek met geringe luiden; want daer uit leere ik dikwijls recht menschen kennen, - en hebbe ook gelegenheit, om hen veel goeds te zeggen.'

Zoo dacht Heer MENSCHMIN, en men kan dus ligtlijk denken, dat hij de nodiging van zijnen hoevenaer gaern aennam; daer hem dit gelegenheit zou geven, om met boeren, boerinnen en boerenkinderen te spreken, en hen goede lessen te geven. Hij beloofde dan den Landman, dat hij, buiten onvoorziene beletselen, op het kermisfeest zou komen. Dit gaf aenleiding tot het volgende onderhoud met zijne vrouw en kinderen.

M. Kindlief! de hoevenaer heeft mij bij hem ter kermis verzocht. Ik hebbe beloofd, te zullen komen; durve ik hopen, dat gij mij gezelschap houden zult?

V. Gij kunt daer staet op maken. Ik ben nergens liever dan bij mijnen waerden man.

Maer is 't mij geoorlofd, mijne kinderen medetenemen?

M. Beide de kinderen zullen ons wat veel moeite geven.

V. En welke van beide had mijn man dan liefst bij zich?

M. Het gehoorzaamste.

V. Dit is zeker onze Abraham. Ik hebbe hem veel liever als onze Henriëtte; en dit moet wel daer van daen komen, dat hij gehoorzaemer is.

M. Het gehoorzaamste kind is mij het liefste. Wilt gij mij toelaten, dat ik hun gehoorzaamheit beproeve?

V. Gaern. Abraham zal toch den prijs wel wegdragen.

M. Laet dan Henriëtte eens hier komen.

V. Henriëtte! gij moet eens bij uw' vader komen.

H. Wat is 'er van uw' dienst? vader!

M. Weet gij, wat onze boer heden kwam doen?

H. Ik denke - ik hebbe zoo wat gemerkt; - de K...r kermis valt in September. -

M. Recht zoo. Hij heeft mij op de kermis verzocht.

H. Ha! dan mag ik ook meê gaen? niet waer - vaderlief?

M. Gaern, lieve Henriëtte! maer voor dit mael is dat niet mogelijk.

H. En waerom toch niet? lieve vader!

M. Dat behoeve ik u niet te zeggen. Ik verkieze, dat gij voor ditmael te huis zult blijven. Zijt gij daer meê te vrede?

H. Ik had gaern - zeer - zeer gaern, - mede geweest. Maer, wanneer vader dit niet verkiest, dan wil ik te huis blijven en recht zoet zijn. (*zij kust hem de handen*).

M. Kom, lieve Henriëtte! kus mij de wangen. Gij zijt een goed gezeglijk kind. Uw gehoorzaamheit zal u niet berouwen. Gae nu weder op uw kamer, en zeg aen Abram, dat hij bij mij moet komen.

A. Wat belieft u? vaderlief!

M. Weet gij, dat ik toekomende week nae K..r zal gaen?

A. Ja, ja - en dan gae ik ook mede - dan krijgen we druiven, peeren en koek! - o! dat het maer al maendag ware!

M. Maer, lieve Bram! - voor ditmael kan ik u niet medenemen.

A. En waerom toch niet?

M. Dat behoeve ik u niet te zeggen.

Op een' anderen keer zult gij mij gezelschap houden.

A. Hu - hu - hu -- mag ik niet meê op de kermis?

M. Neen.

A. Hu - hu - hu --- k -- k. -

M. Hoe! weent gij?

A. Ik - ik - ja - ik wil meê na K...r rijden - ik wil meê ---

M. Wilt gij mij dan niet gehoorzamen?

A. Neen, vader! ik wil meê. Hu - hu - ik wil meê nae K...r --- hu - hu - nae de kermis.....

M. Evenwel gij zult te huis blijven.

A. Ai, vader! neem mij toch meê - neem mij toch meê. Hu - hu - vader! -- mag ik dan niet meê?

M. Gae weg, ongehoorzaem kind! gij moogt niet mede!

A. Hu - hu - hu - ik mag niet nae de kermis -- ik wil meê nae K...r -- nae de kermis -- hu - hu ---

M. Nu, lieve vrouw! wat kind is gehoorzaemst?

V. Ik zie duidlijk, dat het Henriëtte is.

M. Zoo moet zij dan ook mede rijden. Laet haer komen.

V. Henriëtte!

H. Wat belieft u?

M. Henriëtte! gij zult meê nae de K...r kermis rijden, omdat gij zoo gehoorzaam geweest zijt.

H. Waerlijk! waerlijk! o! gij zijt toch een recht lieve vader. Maer mag mijn arme Brambroêr dan ook niet meê?

M. Neen. Want hij is stout en balstuurig geweest.

H. Ai, vader! vergeef hem dat toch!

M. Laer hem nog eens beneden komen!

H. (*Boven bij hem komende*) Abram! gij moet bij vader komen. O wees toch zoet en schrei niet meer. Zie! ik mag meê nae K...r, omdat ik, naer de verkiezing van vader, wilde te huis blijven. Misschien neemt hij u ook nog meê, als gij zoet zijt.

A. Ha ha nu wete ik het wel goed te maken. (*beneden komende*) Vaderlief! ik wil gaern te huis blijven, omdat gij het zoo verkiest

M. Dat is braef - zoo moet een gehoorzaam kind spreken.

A. Zult gij mij dan nu niet medenemen?

M. Neen. Maer als gij mij van nu aen gehoorzaam zijt, zult gij den eersten keer,

dat wij uit rijden gaen, den besten vast mede gaen.

Toen liep Abraham weg, en vervulde het huis met zijn gehuil. De gehoorzaeme Henriëtte mogt mederijden, kreeg druiven, peeren en koek te eeten, maer de stoute Abraham moest te huis blijven.

II. Het bedrogen meisje.

‘Wilt gij mij dan niet toelaten’ (zeide eens de kleene Sara tegen haere moeder) ‘dat ik dezen avond nae mijn neefje Hendrik toe gae?’

‘Dit kan niet zijn, mijn kind!’ antwoordde de moeder.

‘En waerom toch niet?’ vroeg Sara verder.

‘Dat behoeve ik u niet te zeggen,’ (zeide de moeder) ‘een kind moet zijne ouderen altoos gehoorzamen, zonder eerst te vragen: waerom? - Maer, om

u te doen zien, dat ik het alzins goed met u meene, wanneer ik u iets bevele of verbiede, zal ik het u in dit geval eens zeggen. Uw neefje Hendrik leert u niets goeds, en ik ben bezorgd, dat gij een stoute ongehoorzaame dochter zoud worden, als gij veel met hem verkeerde.'

'Maer, lieve moeder! ---'

'Geen woord meer - gij weet, dat ik streng ben in het uithouden mijner bevelen.'

Sara maekte zich weg, om de traenen te verbergen, welke haer in de oogen kwamen. Zij ging in een hoek zitten, en schreide wel een kwartier lang. In dezen toestand trof haer de dienstmaegd aen:

'Hoe nu,' (zeide deze, de handen te saemen slaende) 'Hoe nu? Juffer Saertje! ik gelove, dat gij schreit, -- ik wil niet hopen, dat iemand u eenig leed gedaen heeft? wat schort u dan? mag Magteld het niet weten?'

S. Laet mij maer met vrede! gij kunt mij toch niet helpen.

M. En waerom niet? Juffer Betje, bij wier ouders ik te voren diende, klaegde het mij altijd, wanneer haer iets tegen den

zin liep; dan was het: 'lieve Magteld! denk eens, hoe 't mij gaet! kunt gij mij geen goeden raed geven?' en ik wist haer altijd wat met mijn raed te helpen.

S. Laet mij met vrede! ik zegge het u nog eens, gij kunt mij toch niet helpen.

M. Laet mij dan ten minsten toe, dat ik uw moeder roepe. Misschien kan die u helpen. Ik kan het onmogelijk zien, dat een zoo schoon meisje schreit.

S. Ja moeder! - moeder!

M. Ik wil immers niet hopen, dat zij u aen 't schreiën gebracht heeft?

S. Wie toch anders?

M. Dat had ik wel moeten bedenken. Ik hebbe reeds lang bij mij zelven verdrietig geweest, in te zien, dat zij, om kleenigheden, u zoo scherp berispt. Uw moeder behoorde toch waerlijk te denken, wie ze voor heeft. Gij zijt immers geen boerenkind. Een zoo schoone Juffer moest men verschoonen.

S. (*beginnende langs boe meer te scbreiën*) Mijn hoofd barst bijna van pijn!

M. Dat gelove ik wel. O! hoe zwellen u de oogen! wist ik toch maer, wat ik met u zal beginnen! Als Juffer Betje zoo ge-

weest ware, had ze mij reeds lang gezegd, wat haer kwelde.

S. Ik durve het niet zeggen.

M. Nu. dan verlange ik het ook niet te weten. Het zal toch niets anders zijn dan dat gij te huis moet blijven, als uw moeder nae de H..... kermis gaet.

S. Neen, dat is het niet. Dan zal ik mede gaen.

M. Wel nu, dan zal die kwelling wel bedaren. Kon ik u dan nu maer te vrede stellen! moet ik dan uw kleene neesje eens roepen? dan hebt gij eenig tijdverdrijf.

S. Ja; dan zou ik niet zoo bedroefd geworden zijn.

M. Goed! zal ik hem gaen roepen? Een jong meisje moet gezelschap hebben. Uw moeder wil immers geen nonnetje van u maken?

S. Ik mag in 't geheel niet meer met hem verkeerem.

M. Niet meer met hem verkeerem? Ik wete niet, wat uw moeder in het hoofd krijgt, - maer zoo zijn alle de moeders. Juffer Betje's moeder maekte het niet anders. Zij mogt volstrekt niet verkeerem met den kleenen Frederik. Maer, die

goede moeder! - wij wisten ons wel te redden.

S. Hoe dan?

M. Wij wachtten maer den tijd af, dat haer moeder een bezoek aflag of ontving - dan ging Juffer Betje terstond nae den kleenen Frederik, of liet hem bij haer komen.

S. Werd het dan haer moeder niet gewaer?

M. Daer liet zij Magteld voor zorgen.

S. Maer, als ik nu nae Heintje ging, dan zou moeder weldra vragen: waer is Sacrtje?

M. En dan zou ik terstond zeggen; 'zij is daer zoo even nog geweest; ik zal haer roepen;' - of als het al laet was, zou ik zeggen - 'zij is te bedde.' Ondertusschen zou ik schielijk nae u toelopen, en u te huis roepen.

S. Ja, wist ik dat, dat moeder dit niet bemerken zou!

M. Geloof mij, op mijn woord! zij zal 'er niet achter komen. Beproof het maer eens! Gae dezen avond nae uw kleene neefje, en zorg voor 't overige niet.

S. Ik zal het dan eens wagen. Maer dat 'er moeder toch niets van gewaer worde!

Saertje ging daedlijk heen. Haer moeder

vroeg nat haer. Magteld antwoordde, dat zij haer te bedde gebracht had, omdat haer de tijd verveelde -- en zoo bedroog het stoute meisje in 't vervolg nog eenige maelen haere moeder.

III. Het arme meisje ziet nu zelve, dat zij bedrogen is.

(in vervolg.)

In der daed bedroog de arme Sara zichzelf. Te voren was zij altijd vergenoegd; altijd was ze gaern bij haer moeder, en lachte haer vriendlijk toe, zoo vaek zij haer zag komen. Maer, ach! nu was die vergenoegdheit weg! Altijd dacht zij: 'Als moeder nu maer niet gewaer wordt, dat ik bij Heintje geweest ben!' Zij beefde, als ze haer moeder hoorde komen, en verging van angst, als haer moeder maer een

weinig strak uit de oogen zag. ‘Wat raed! (dacht zij) moeder weet, dat ik bij Hendrik neef geweest ben!’

Doch dit was al haer ongeluk nog niet. De listige Magteld vertelde haer, hoe een goede jonge Juffer Betje voor haer geweest was. Hoe zij haer koffij en suiker bracht. Hoe zij haer de sleutel van de spijskamer en kelder had weten toetesteeken. Saertje wilde ook gaern dien lof hebben, dat zij een goede jonge Juffer was, en wist dikwijls koffij en suiker, somtijds ook de sleutels van spijskamer en kelder voor de ondeugende dienstmaegd van haere ouders te ontvreemden, en hielp op die wijze dezelve besteelen.

Somtijds werd haer geweten wakker; nu en dan dacht zij: ‘Hoe zal 't met mij gaen, wanneer mijne moeder deze bedriegerijën gewaer wordt? Hoe kan de lieve God een zoo trouwloos kind beminnen?’ Dus zeide ze dikwijls tegen de slechte Magteld: ‘Ach! Magteld! ik kan u niets meer geven. De lieve God zal mij gewislijk daer over straffen.’

Maer deze voorstellen deden niets uit bij dit haetlijk schepsel: ‘Gij kunt het hou-

den, zoo gij wilt (zeide de snoode Magteld) maer zie wel toe? Gij zult dan zien, wat gij gedaen hebt Als uw moeder maer te huis komt, zal ik haer alles verhalen, - ik zal haer zeggen, welk een lief dochtertje zij aen u heeft.' Dan schreide het goede meisje, en deed weder alles, wat de meid begeerde. Anders moest de dienstmaegd nae Saertje luisteren, maer nu moest Saertje haer gehoorzaem zijn. Zij moest zich van haer laten schelden en toesnauwen, en durfde het nimmer aen haer moeder klagen.

Eens kwam de slechte Magteld bij haer, en voer dus gebiedender wijze tegen haer uit:

Juffer Saertje, gij moet weten, dat ik lust hebbe, om wat gebak te eeten, en een glas wijn te drinken. Bezorg mij de sleutels van de spijskamer en van den wijnkelder.

S. Ach! lieve Magteld!

M. Lieve Magteld voor en lieve Magteld na! dat zegt niets Gij moet maken, dat gij mij de sleutels bezorgt.

S. Maer, lieve Magteld! De lieve God ziet het immers!

M. Laet Hem dat zien! Hij ziet u ook des avonds nae uw kleene neefje sluipen, - en ik heb nog niet gemerkt, dat u daerom één tand zeer gedaen heeft.

De goede Sara was van haere moeder zeer wel opgevoed. Zij geloofde inderdaed, dat God alles ziet, al het goede beloont, en het kwaede laet verbieden, om ons voor de schadelijke gevolgen te hoeden. Uit overijling was zij, tegen den wil haerer moeder, nae den kleenen Hendrik gegaen. Maer dit gaet gemeenlijk zoo, wie ééns kwaed doet, vervalt doorgaens van de eene zonde in de andere. Zij moest nu tegen wil en dank al dat kwaed doen, dat de godlooze dienstmaegd begeerde, om niet van deze verraden te worden. Men kan zich dus ligtlijk verbeelden, hoe zij te moede geweest moet zijn, toen zij die roeklooze tael van Magteld hoorde.

Zij liep vol van angst nae haere slaepkamer, om eens voluit te schreiën, en riep uit: 'Lieve God! hoe ongelukkig wordt men, als men u niet gehoorzaemt! Ach! ik, arm kind! ben nu van deze booze Magteld gevangen. Ik durve niet meer doen, wat gij gebiedt, ten zij het deze god-

looze meid goedkeurt. Ach! - ik moet liegen - ik moet steelen - ontferm u! lieve Heer! ontferm u over mij en red mij!

Nu zat zij troostloos met het hoofd in de hand, en overdacht eenige minuten, wat zij doen zou. Eindelijk stond ze op, en zeide: 'Ja, ja, dat zal ik doen! - dat zal ik doen! - en schoon mijne ouderen mij voor een maend hunne tafel ontzeggen - schoon ze mij - (waerlijk! dit zou hard zijn), - maer, schoon ze mij zonder spreken voorbijgaen, en in een gansche maend niet ééns vriendlijk aenzien, - dit zal toch eens ophouden. - Zij zullen eenmael door mijne traenen week worden, en mij nog eens - haer lieve meisje noemen. - Dan krijge ik weder een vrolijk hart, - kan weder bidden, en durve mijne lieve moeder in de oogen zien.'

Hierop liep ze rondsom, om haere moeder te zoeken, en trof die aen in den hof; zonder zich lang te bedenken, vloog zij haer in den schoot, omhelsde haer, en een vloed van traenen biggelde langs haere wangen. Maer ze kon niet spreken van droefheit.

DE MOEDER. Kind! wat is u overgekomen? wat deert u?

S. Lieve moeder!

DE MOEDER. En wat willen deze traenen beduiden?

S. Beste moeder!

M. Spreek toch, kindlief! wat is u bejegend?

S. Ach! wist ik maer, dat gij het mij vergeeft!

M. Ja, ik vergeve het u, wanneer deze traenen oprecht zijn.

S. Lieve moeder! ik ben een boos ongehoorzaem kind geweest! Ik ben verscheidene maelen tegen uwen wil nae den kleenen Hendrik geloopt!

M. Is het mogelijk? mijn Saertje, dat mij anders zoo gaern gehoorzaemde?

S. Ach! ik ben uw Saertje niet meer. Als gij eens alles wist!

M. Spreek dan nu recht uit! Gij zijt zekerlijk verleid geworden. Zoo boos toch zijt gij anders niet geweest.

S. Ja wel ben ik verleid geworden! Magteld - Magteld -

M. Heeft die u verleid?

S. Ja wel heeft zij mij verleid! en, opdat

zij het u niet zou zeggen, hebbe ik haer geduurig de sleutels van spijskamer en kelder moeten bezorgen, en haer van koffij en suiker moeten voorzien.

M. Ik, arme moeder! moet zulks aen mijn kind, mijn Saertje, beleven? Verlaet mij, stout meisje! opdat ik met uwen vader kan overleggen, wat in deze zaak te doen zij.

S. Ach! ik kan u niet verlaten; beste moederlief! ik kan u niet verlaten! Gij moet mij eerst afstraffen, en beloven, dat gij mij daarna uwe liefde weder schenken zult.

M. Ongelukkig kind! gij zult straf genoeg krijgen.

Nu stond de moeder op, en liet Saertje troostloos op eene grasbank zitten. Zij ging nae Saertjes vader; en de ouders overwogen te saemen, hoe zij het arme verdoolde kind best zouden te recht brengen.

Allereerst werd de dienstmaegd binnen geroepen, en deze kreeg, na eene strenge berisping, bevel, om binnen twee uren het huis te ruimen. Zij bad wel met traenen, dat men niet zoo streng met haer zou

handelen, - zij verzekerde, dat 't geen gebeurd was nooit weder zou gebeuren, - maer vergeefs - Saertje's vader gaf haer tot antwoord: 'Gij weet, hoe goed ik altoos met u gehandeld hebbe, en hoe veel geduld ik gehad hebbe met uwe gebreken; maer dat gij mijn lieve kind, 't welk ik met zoo veel zorg opvoede, dus verleid hebt tot ongehoorzaemheit en dieverij, dat kan ik nimmer dulden. Gae henen en beter u!'

Nu werd het de beurt van Saertje. Zij zag 'er bejammerenswaerdig uit, - haere oogen waren opgezwollen van het schreiën - haer gelaet was zoo bleek, als had ze de doodkoleur gezet, - haer geheele lichaem beefde, - en ze was niet in staet, één woord voorttebrengen, maer verwachtte met siddering, welk een vonnis haere ouders over haer zouden uitspreken.

'Gij hebt (dus begon haer vader op eenen zeer ernstigen toon) uwe ouders ten hoogsten beledigd. Bedenk, hoe onbezonnen gij gehandeld hebt, met eene listige dienstmaegd meer te geloven dan uwe goede moeder, die u zoo teder beminde, en niets vuuriger wenschte, dan

dat gij gelukkig moogt worden. Zou ik u nu wel onrecht doen, als ik u met verachting straste, en een zoo ongeschikt kind verbood, mij weder onder de oogen te komen?’

‘Ach! neen! beste - goede - vader! (antwoordde Saertje) hoe zoud gij mij onrecht kunnen doen? straf mij - zoo sterk gij wilt! ik wil gaern alles - alles dragen. Maer neem mij dan toch weder aen, - noem mij daarna weder uw lieve Saertje!’

‘Daer gij uwe overtreding zelve toestaet en erkent, zal ik u in 't geheel niet straffen, (antwoordde de vader); gij zult weder goede Saertje heeten, wanneer ik zie, dat gij u betert. Maer let 'er op! de straffen zullen als van zelve op uw gedrag volgen; - gij hebt reeds u zelve gestraft.’

Saertje verstond deze laetste woorden niet recht, en wist niet, wat haer vader daer meê wilde zeggen. Zij had zich in 't geheel niet voorgesteld, dat zij zoo zacht behandeld zou worden; dus liep ze met een ontroerd hart nae haere ouders, kuste hen de handen, en verzekerde nogmaels, dat

ze van nu aen een geheel goed kind wilde zijn.

Zij werd ook waerlijk een goed kind.

Maer ach! de straffen volgden, even als haer vader haer voorzegd had. De boosaertige dienstmaegd lag haer nu de schandlijkste dingen te last. Zij verbreidde niet slechts, wat zij van Sara wist, - maer zij loog nog veel daer bij. Zij zeide, dat Saertje haer mee goede woorden en geschenken, welke zij haeren ouderen ontvreemde, zoo lang lastig was gevallen, dat ze eindelijk bewogen was, om haer behulpzaam te zijn in eene heimlijke verkeering met den kleenen Hendrik; en daerop was zij alle avonden, buiten weten haerer Ouders, weggelopen, en doorgaens zeer laet weder te huis gekomen. Dit vertelde ze alles met eene zoo verachtende houding, dat de luiden het ergste van Saertje geloofden.

Nu moest deze dagelijks de lastigste kwellingen dulden. Kwam ze in de school, straks fluisterden haere Schoolmakkertjes malkander iets in de ooren, keeken haer dan sterk aen, en lachten. Allerleië verwijten moest ze hooren. Indien ze wat

laet op school kwam, dan was het: 'Ha! Saertje zal gisteravond wat laet te huis zijn gekomen.' Had ze een nieuw lintom den hals of een mooi lintje aen het lijf; dan zeide de spotachtige Caroline, anders haer vriendin: 'Ja, ja! die den sleutel van de spijskamer weet te krijgen, kan zich ook gemakkelijk zulke mooië dingen bezorgen.' Zoo dra zij maer eenig geschil kreeg met haere medeschoolieren, dan werd haer alles toegebeten. 'Zwijg gij maer! (was het dan) anders zullen wij ook spreken. Zorg gij maer voor uw Heintje, en voor den sleutel van den kelder, en laet ons met vrede!'

Zulke woorden waren zoo veele priemen, welke arme Saertje door 't hart boorden. Dikwijls, als ze zich van hartzeer niet wist te verbergen, wierp ze zich in de armen haerer moeder, en zocht troost. Deze gaf haer doorgaens ten antwoord: 'Verdraeg geduldig, lieve kind! alles, wat u nu treft. Bid God, dat Hij u uw verkeerd gedrag vergeve, en uw lijden verkorte. Dit lijden kan u uw gansche leven door nuttig zijn, als gij het tot uwe verbetering aenwendt. God heeft gebo-

den: *Gij kinderen! zijt uwen Ouderen gehoorzaam! eert uwen vader en uwe moeder!* Dit heeft onze lieve Heer ten beste der kinders geboden. Omdat gij, onnozele kinderen! de werelt nog niet kent, en nog niet weet, welke gevolgen uw gedrag kan hebben, heeft Hij u nae uwe Ouderen gewezen, die u als hun eigen ziel beminnen, en meer verstand en ondervinding bezitten dan gijlieden, opdat die u zouden waerschouwen voor 't geen schadelijk is Dit hebt gij eenen tijd lang niet geloofd. Gij stond in den waen, dat u ongelijk werd aengedaen, als gij mij moest gehoorzaam zijn. Maer nu gevoelt gij het, dat God het goed meent, wanneer Hij den kinderen gehoorzaamheit beveelt jegens de Ouderen, terwijl gij u door uw ongehoorzaamheit zoo veel kwelling veroirzaekt hebt. Lieve Sara! word nu door shade en schande wijs! Het is met alle de Godlijke Voorschriften zoo gelegen; de goede God verbiedt ons niets, dan 't geen ons schadelijk, en gebiedt ons niets, dan 't geen ons nuttig is, schoon wij dit niet altoos begrijpen. Men benadeelt zich zelve dus altoos,

wanneer men kwaed doet. Gij zult nog veelmaelen in omstandigheden komen, waerin gij niet bezeft, hoe de zonde u schaden of de deugd u bevoordeelen kan, denk dan, hoe veel gij nu om uwe ongehoorzaemheit hebt moeten lijden, en maek dit tot uwe Lijfspreuk:

‘WIE VAN DE DEUGD AFWIJKT, DIE WIJKT AF VAN ZIJN
GELUK.’

SARA volgde deze lessen haerer moeder zeer naeuwkeurighijk. Hoe meer zij om haeren misstap lijden moest, des te vroomer en voorzichtiger werd zij; zoo dat het eerlang zoo ver kwam, dat zij, door een onberispelijk gedrag, allen, die haer veracht of berispt hadden, den mond stopte, en zich den naem verwierf van *de deugdzaeme Sara*.

**IV. Het duivenhok.
(eene briefwisseling.)**

Eerste brief.

BERNARDUS aen den Heere CONSTANS, zijnen Oom.

E...n den 21^{den} Februarij.

HOOGGEACHTE OOM!

Denk eens, welk eene vreugde ik voorleden Donderdag gehad hebbe! Toen ik uit de school te huis kwam, huppelden mijne zusters mij te gemoete; - de eene had een hairzakje, - de andere een nieuwe kaert van Polen in de hand, en, mij die gevende, zeiden ze: 'Hier, Broêrlief! een kleene gift, om u te verjaren! weet gij wel, dat het de 18de Februarij is?'

Maer dat was het nog niet al. Mijn vader nam mij bij de hand, bracht mij de trappen af nae de plaets, en weet gij wel, wat mij daer terstond in het oog kwam? - een Duivenhok! - Oom! - een Duivenhok! o! een zoo net, zoo fraei hokje! Rondsom zijn 'er broeinestjes in gemaakt, en voor de gaten, waer ze moeten uitvliegen, zijn ijzere staefjes op zoodanige wijze toegesteld, dat de duiven 'er, wanneer ik die los late, wel uit kunnen komen, maer dat geen roofvogel of ander ongedierte 'er kan binnen komen. Kom toch schielijk eens bij ons, om mijne vreugde te zien! Als gij maer met Maert hier waert! want eerder wil vader mij geene duiven koopen. Ik ben

hooggeachte Oom!

Uw liefhebbende Neef

BERNARDUS.

Tweede brief.
De Heer Constans aen Bernardus.

H...n den 24sten Februarij.

LIEVE BERNARDUS!

Nu, nu, - het is wel waer - een zoo goeden vader, als gij hebt, hebben maer weinige kinderen. Denk eens! van zoo sober inkomen, als zijn Predikdienst hem geeft, laet hij zijnen kleenen Barend nog een duivenhokje maken, dat hij voor geen drie dukaeten hebben zal.

Wanneer zal hij toch eens aen een nieuw kleed komen, waer van hij al zoo lang gesproken heeft, en dat hij al voor twee jaeren nodig had? - maer neen, de goede man! - als hij maer een paer gulden daer toe weggelegd heeft, en daer is eens een van zijne kinderen bij uitstek zoet en vlijtig, dan moet dat geld weder daer voor besteed worden; - al lag het achter tien sloten, het moet voor den dag - dan voor een

strikbeursje - dan voor Landkaerten - dan voor boeken! --- maer nu, - zoo veel, aen een duivenhok voor u! Barend! Barend! doe toch een zoo lieven vader nooit eenig verdriet aen! - dan waert gij niet waerdig, dat de aerde u droeg, wanneer gij niet alles doet, wat gij ook slechts aen zijne oogen zien mogt, dat hij begeerde. Hij is altijd gewoon te zeggen: 'Ik kan mijn geld niet beter besteden, dan ten beste mijner kinders! en, mag ik eenmael het geluk beleven, dat mijne kinderen in goeden stand en wel getrouwd zijn, dan is mij alles betaeld!' Jongen! wees toch deugdzaam en vlijtig, opdat gij eens een braef man moogt worden, die zijnen vader eer en vreugde aendoet. Intusschen moet ik u waarschouwen, om niet te veel met Jakob, uw buurmans zoon, te verkeerren. Deze is een geheel ongeschikte jongen. Gij weet, hoe veele maelen uw vader zich bedroesd heeft over de verkeerde dingen, die gij van hem geleerd had; en gij wilt immers geen vader bedroeven, die u zoo veel vermaak aendoet? Ik kome eerlang uwen vader bezoeken. Draeg zorg, dat 'er geene klagten

over u vallen! want dan kreeg gij geen vriendlijk gezicht van mij, hoe mooi, hoe net uw duivenhokje ook wezen moge.

Dat uwe zusters u verjaerd hebben, bevalt mij zeer wel. Die goede meisjes hebben niets dan 't geen ze met de naeld en strikpen verdienen, en durven echter heur spaerpot aentasten, om u blijde te maken. Leef toch inschiklijk, vriendlijk en vreedzaem met haer! Doortje is den 19^{den} April en Betje den 12^{den} Junij geboren. Onthoud dit, Bernardus! en wees dankbaer!

Groet uwe zusters, en zeg haer, dat ze u niet om niet verjaerd hebben. Ik ben

Uw zeer genegen Oom

CONSTANS.

Derde brief.
Bernardus aen den Heere Constans.

E...n den 3^{den} Maert.

HOOGGEACHTE OOM!

Nu hebbe ik mijne duisjes! - altemael kroppers! - alle schoon getekend, met kuiven op de kop en ruige pooten! 't Is waer, mijn vader wilde, dat ik veldduiven zou koopen, die niet zoo veel kosten, goed-kooper te onderhouden zijn, en niet zoo ligt worden opgevangen. Doch ik hebbe hem sterk gebeden, dat hij mij kroppers zou bezorgen, om dat ik die liever had dan veldduiven, en toen heeft hij mijn zin gedaen.

Ik denke niet, dat ze wegvliegen zullen. De schoolmeester heeft mij geraden, een bakje met anijs, zout en gebrande lijn in het duivenhok te zetten; dat eeten ze gaern, en zullen dan niet zoo ligt wegvliegen. Dit hebbe ik gedaen, maer ik gelove niet, dat het veel helpen zal. Maer des schoolmeesters zoon heeft mij een kunstje geleerd, dat een dukaet waardig

is. Dan, zegt hij, moeten zij blijven, zij mogen doen, wat zij willen. Hij haelt uit ieder vleugel drie pennen, steekt de duiven driemaal tusschen zijne beenen door, en prevelt te gelijk een spreuk uit den Bijbel. Dan spijkert hij die pennen in een hoekje van het duivenhok, en zegt weder die spreuk op.

O! lieve Oom! kom ons nu toch schielijk bezoeken. Gij zult zeker geene klagten over mij hooren, en gij zult mij gewis vriendlijk aenzien, als ik u bij mijn duivenhok brenge. Men ziet daer allerhande aertigheid. Dan zetten ze den krop uit, dan korren ze, dan vliegen ze in de nesten. Maer daer is één bijzonder booze offer. Deze heeft meer dan de helft der nesten ingenomen; geen andere durft daer bij komen. Hij heeft zich zoo veel gezachs verkregen, dat alle duiven nae de nesten vliegen, zoo dra hij op den grond komt. Ik wenschte wel, dat ik hem dat meesterschap kon afleeren. Ik ben

hooggeachte Oom!

uw liefhebbende Neef,

BERNARDUS.

Vierde brief.**De Heer Constans aen Bernardus.**

H...n den 5^{den} Maert.

Lieve Bernardus!

Gij moet toch altijd alles met uw eigen-zinnig hoofd doordrijven. Schaem u! gij had immers veldduiven moeten koopen, toen uw vader dit verkoos. Ik dacht, dat een vader, die u zoo veel genoegen geeft, meer op u zou vermogen. Hoe gaet het toch met u? Eerst onlangs hebbe ik u vermaend, dat gij alles behoorde te doen, wat gij slechts aen zijne oogen zien zoud, dat hem aengenaem is, - en nu hebt gij al weder uwe hoofdigheit doen blijken. Moest gij niet bedenken, dat uwe veertigjaerige vader de dingen beter verstaet dan gij, tienjaerige knaep en dat hij het zekerlijk geheel goed met u meent, als hij begeert, dat gij uwen wil naer den zijnen buigen zult. Maer ik denke wel, dat gij boeten

zult voor uwe ongehoorzaemheit. Ik hebbe al meer zulke stijfhoofden gekend, die nae hunne vaders niet wilden luisteren, en naderhand de handen wrongen en klaegden: 'Ach! dat ik toch nae mijnen vader geluisterd had!' - Wat zal het zijn, als eens alle uwe kroppers binnen zes weeken weggevlogen zijn?

Het schijnt intusschen, dat gij die geenen, die onervaren, ja die zelfs even zoo jong zijn als gij, meer vertrouwt, dan oude luiden, die verstand en ondervinding hebben. De Schoolmeester heeft u een recht goed middel opgegeven, om de duiven vast te gewinnen aen haer hok, doch dit, gelooft gij, zal niet veel helpen. Maer, wanneer een twaelsjaerige jongen met uwe duiven allerhanden *hocus pocus* of zotternij bedrijft, dan gelooft gij, dat ze aen uw duivenhok gehecht zijn.

Ik had bijna lust, om u over deze onnozele treeken een scherpe bestrafing te geven, maer, terwijl gij mij alles zoo oprecht mededeelt, wil ik het uwer kindschheit ten goede houden. Een kleene Erinnerung echter moet ik hier bijvoegen.

Gij hebt immers geleerd: *Gij moogt den*

Naem van uwen God niet nutloos gebruiken of misbruiken. Wat betekent dat anders, als dat gij den Naem en dus ook het Woord van God tot geene andere einden moet bezigen, dan waertoe uw God u dat gegeven heeft? Heeft nu God u zijn Woord tot zulke einden gegeven, dat gij daermeê zoud spelen bij het behandelen van eenige duiven? - Neen, gij moet het lezen, om verstandig, goed en gelukkig te worden. Terwijl gij nu Gods Woord tot een gansch ander einde gebruikte, hebt gij den Naem van God onnut misbruikt. Bernardus! ik wete, dat gij God vreest - moet gij dan deze dwaesheit niet bejammeren?

Als gij uwe duiven wilt laten uitvliegen, zullen ze vermoedlijk wederkomen. Dit gaet natuurlijk zoo. Want, daer gij haer gebrande lijm, met zout en annijs gemengd, hebt voorgezet, die zij gaern eten, zullen zij welhaest die plaets weder opzoeken, daer dit lekkere beetje staet. En terwijl gij haer uit ieder vleugel drie pennen hebt laten uittrekken, kunnen ze ook buiten dat niet zeer verre vliegen. Maer welk een onnozele Jongen zijt ge, als gij wilt geloven, dat de duiven wederkomen

om die spreuken uit den Bijbel, die gij haer hebt laten voorprevelen? Dit komt mij even goed voor, als of ik u tegen den honger het volgende middel opgaf: 'gae, op Kersnacht tusschen elf en twaelf uuren op het Kerkhof; hael daer een kruis van het graf eener jonge Juffer; en zoo dikwijls, als gij honger hebt, moetgij eenige spaentjes daer afsnijden, die aensteken, ander hout daer bij leggen, en dan een pot met een pond rundvleesch daer over laten kooken, tot zoo lang het gaer is; eet dit dan met een goed stuk brood, en uw honger zal weggaen.' Zoud gij dan niet bemerken, dat het pond rundvleesch en het stuk brood het middel tegen den honger, en dat al het overige maer een grap is?

Nog eens - laet uwe duiven vliegen, als het regent, dan zullen ze nog te minder wegvliegen. Zult gij mijnen raed doen? dan ben ik

Uw genegen Oom

CONSTANS.

Vijfde brief.
Bernardus aen den Heer Constans.

E...n den 14^{den} Maert.

HOOGGEACHTE OOM!

Ik bekenne, dat ik gedwaeld hebbe. Ik wil gaern alle de goede lessen volgen, welke gij mij in uwen Brief gegeven hebt. Eenen hebbe ik reeds gevolgd. Ik hebbe mijne duiven heden bij regenagtig weêr laten uitvliegen.

Maer, wat ik uitgestaen hebbe, kan ik u niet beschrijven. In het begin ging het zeer goed. Eerst kwam de booze doffer het gat uit, zag rondom, en liep weder te rug. Toen kwam de duif met de blaauwe borst, en deed even zoo. Allengskens kwamen 'er meer uit, en vlogen op het afdakje onder den slag. Maer naeuwlijks hield de regen op, - of - een roodbonte duif vloog over de school heen, - de ove-

rigen volgden, - en zoo gingen ze van dak tot dak, het geheele dorp langs.

O! wat angst, wat angst stond ik uit! Wel tienmael ben ik het dorp op en neder gelooopen. Dan sprong ik in het duivenhok, strooide boonen en hennipzaed, - en float. - Eens kwam 'er een paer te rug, maer schielijk vloegen ze weder voort. Dan liep ik die weder achter na; en zoo ging het den ganschen dag. Dezen avond nochtans zijn ze alle weder gekomen, en nu denke ik, dat ik ze wel zal behouden.

Waerde Oom! Mijn vader is heden zeer onvergenoegd op mij geweest; Hij heeft mij gedreigd, mijn duivenhok te zullen laten afbreken. Uit groote verlegenheit voor de duiven had ik vergeten, mij voor mijne les te bereiden. Gij weet, dat ik om tien uren Nepos bij hem vertale, en om vier uren les krijge in de aerdrijkskunde en geschiedenissen. Doch ik hebbe het noch tien noch vier uren hooren slaen. Hij moest mij door onse dienstmaagd in het dorp laten opzoeken, en, toen ik voor den dag gekomen was, gaf ik geheel zotte antwoorden op zijne vraegen, terwijl mijne gedachten geduu-

rig bij mijne duiven waren. Het was geduurig, of ik haer hoorde korren.

Wat kon ik nu daer tegen doen? ik kon immers die schoone duiven, welke hem zoo veel geld kosten, niet laten wegvliegen? Ik ben

hooggeachte Oom!

Uw liefhebbende Neef

BERNARDUS.

Zesde brief.

De Heer Constans aen Bernardus.

H...n den 16^{den} Maert.

Daer hebben wij het nu. Uw vader heeft het duivenhok voor u laten maken, om u daer door aentemoedigen, om vlijtig te zijn, en gij gaet daer door uw leeren acht-

loos verzuimen! Is dat ook geoorlofd? moet gij u niet schamen?

Gij zegt wel: 'Ik kon immers de schoone duiven, die zoo veel geld gekost hebben, niet laten wegvliegen?' Maer zeg mij eens recht uit, hebt gij haer door uwen angst, door uw omloopen en fluiten, wel te rug gebracht? zijn zij niet vrijwillig wedergekomen? en, indien ze niet hadden willen wederkomen, zoud gij met alle uwe bekommering wel iets hebben uitgericht?

Waerde Neef! ontvang bij deze gelegenheit nog ééne les; (want ik wete niet, hoe lang ik u zal kunnen onderrichten. Ik denke steeds, dat het met mij niet lang meer duuren zal). Indien gij eenig ongeluk kunt voorkomen, handelt gij verstandig met dit te doen. Maer staet dit niet in uw vermogen, dan doet gij best, wanneer gij u gerust houdt, en met gelatenheit afwacht, wat 'er gebeure.

Ik zal u hier van een voorbeeld bijbrengen. Uw vader zal u misschien verhaeld hebben, dat verscheidene Vorsten in Europa zich ten oorlog toerusten. Komt dit tot eenen oorlog, dan geraken wij'er vast mede

in betrokken, en wie weet, of ik toekomende jaer mijn huis niet moet inruimen voor eenen onbeschoften Officier, die van mijn kamer bezit neemt, en mij beneden bij mijne dienstmaegd laet omsukkelen? - misschien wordt mijn huis om verre geschoten, en moet ik, in mijn nachttrok vlugtende, nae uw vader komen vlieden, en om huisvesting bidden. - Indien ik mij hier over van nu af aen beangstigd make, zoude ik alle mijne vrolijke uren bederven, en met al mijn angst even min den vrede bevorderen, als gij met uw angstig omloopen uwe duiven behouden hebt. Ik geniete daerom nu in rust den goeden dag, welchen de goede God mij nog schenkt, en late het Hem over, wat mij in het toekomende zal overkomen. Hier bij bevinde ik mij geheel wel.

Let hier op, Barendlief! en gewen u ten rechten tijde, ook zoo te handelen. Want gij hebt nu zelve ondervonden, hoe weinig men uitricht door bekommring over dingen, welke men niet kan veranderen. Gij zoud in 't geheel geenens zoo benaewuden donderdag gehad hebben, indien gij de zorg voor uwe duiven had gelieven te matigen.

Maer ik zal u nog iets anders zeggen, waer over gij u veel meer behoort te bekommeren, dan over uwe duiven. Gij weet, hoe weinig uw vader bezit. Indien het eens met u tot studeeren komen zal, kan hij zeer weinig missen, om die kosten goed te maken. En, als hij sterft, laet hij u weinig meer na dan een paerhonderd boeken. Dit kunt gij nu niet veranderen, en behoeft ook daerom nog niet te zuchten. Maer gij kunt wel iets doen, om uwe omstandigheden in het toekomende te verbeteren; - gij kunt, zoo lang gij bij hem blijft en leeft, u zelven een grooten schat verzamelen, als gij zijne goede lessen opmerkt en involgt, en vlijtig en aendachtig zijt omtrent de onderrichtingen, welke hij u mededeelt. Dan zult gij eens een braef en bekwaem man worden, en zoodanige vinden doorgaens brood. Verzuim derhalven nooit weder een eenig uur en zijt niet losbandig. Laet uwe duiven op den leertijd voor 't geen zij zijn, en denk: 'ik ben nu in den tijd, dat ik wat leeren en verzamelen moet, zal ik in het toekomende bestaen.' Schoon ook alle uwe duiven bij zoodanige gelegenheit wegvlo-

gen, zou ik u nog wel andere kunnen koopen, als het daer op aen kwam; maer, wanneer gij één uur laet voorbij gaen, dat u van wezenlijk nut kon zijn, dan kan ik u dat met al mijn geld niet wederkoopen.

Uw vader doet u degelijk recht, wanneer hij het duivenhok laet afbreken, zo gij daer door traeg en achtloos wierd; kome ik te *E...n* en zijt gij niet beter gezind, zoo zal ik een hand leenen, om het onder den voet te smijten; doch ik denke, dat gij het zoo verre niet zult laten komen, en in die hope ben ik

Uw genegen Oom

CONSTANS.

Zevende brief.
Bernardus aen den Heere Constans.

E...n den 18^{den} Maert.

HOOGGEACHTE OOM.

Ach! Oom! hoe ongelukkig! ik zou wel van hartzeer vergaen. Denk eens, hoe veel duiven ik nog hebbe? ééne - één duifje - één blaeuwborstje! De overige zijn alle opgevangen.

Ik wete wel, door wien. - Jakob heeft ze. Ik hebbe haer verscheidene maelen op zijnen slag gezien. Ik heb gezien, dat hij boonen op den slag strooide, - ik heb gehoord, hoe hij sluitte. Ach! ik, arme ongelukkige Jongen! had ik toch die duiven nimmer gezien! Geen mensch heeft medelijden met mij, - ook mijn vader niet!

Ik kwam gisteren op zijn studeerkamer, en kon van hartzeer niets voortbrengen dan: 'Vader! mijne duiven! mijne duiven! -

zijn opgevangen!’ - ‘Ik hebbe het u immers terstond gezegd, dat het zoo gaen zou; waerom hebt gij mijnen raed niet gevolgd? waerom geene veldduiven genomen?’ Dit was al mijn troost. Ach! dat gij mij toch beklagen mogt! Ik ben,

hooggeachte Oom!

Uw bedroefde Neef

BERNARDUS.

Agtste brief.

De Heer Constans aen Bernardus.

H...n den 21sten Maert.

ARME JONGEN!

Het jammert mij waerlijk, dat uwe vreugde zoo kort geduurd heeft, en dat uw vader zijn geld vergeefs heeft uitgegeven. Maer ik wil u eenen goeden raed geven, om uwe duiven nog recht goed betaeld te

krijgen. Leer uit dit ongeval, dat het nooit goed gaet, wanneer kinderen hun eigen zin willen doordrijven, en niet luisteren nae hunne ouders. Immers, om maer iets van de zaak te reppen, Jakob zou uwe veldduiven niet opgevangen hebben, omdat hij die niet zoo duur verkoopen kan. Het zal nog dikwijls gebeuren, dat uw vader u iets gebiedt, 't welk u onaengenaem is, of iets verbiedt, 't welk gij gaern doen zoud. Denk dan aen uwe kroppers! Denk, ik wil mijnen waerden vader liever gehoorzamen, opdat het mij niet gae, gelijk weleer met die kroppers. Daer door zult gij u zelven veel berisping en verdriet besparen, en gij zult, langs dien weg, uwe duiven goed betaeld krijgen; want alle ongeluk, alle schade is ons heilzaam, wanneer wij ons daerdoor verstandig laten maken.

Voorts rade ik u, niet langer te jammeren. Immers daerdoor zult gij geen één eenige duif weder krijgen! Wreek u aen Jakob niet! dit toch, weet gij, dat zonde is. Jakob kon u dan nog honderdmael meer verdriet veroorzaken, wanneer gij hem tegen u verbittert. Ik zal zien, hoe gij

mijne vermaningen zult ter harten nemen, en ben

Uw genegen Oom

CONSTANS.

Negende brief.

Bernardus aen den Heer Constans.

E...n den 23sten Maert.

HOOGGEACHTE OOM!

Gisteren hebbe ik eerst vrij wat om handen gehad. Daer kwam mijn duifje nae huis, en bracht een doffer van Jacob mede. Straks vlogen ze weder voort, en kwamen met vijf andere terug. Zij zetteden zich op het afdak. Straks was ik in mijn duivenhok, strooide wikken, ging weder voort, en loerde aen het deurtje. Toen kwam eerst mijn duifje binnen, die zich ter deeg goeddeed. Nu loerde het eene duivenkopje vóór het

andere na door het gat, en gluurde, of daer ook iemand was; en, toen zij niemand zagen, waren zij alle ras daer binnen, en pik, pik, pik, straks waren de wikken op. Pof! daer viel de slag toe. Ha (dacht ik) Jakob! gij zult mij mijne duiven duur betalen. Ik was als een wind in het hok, joeg de duiven rondom, en greep 'er nae; maer het duurde wel een half kwartier, eer ik 'er één magtig kon worden. Dit maekte mij zoo boos, als ik misschien nog nooit geweest ben. Ik had al een voornemen, een stok te halen, en haer van de nesten afteslaen; maer daer viel 'er een geheel buiten adem voor mij neder; deze liet zich dus gemakkelijk grijpen.

Knor toch niet, lieve Oom! - maer ik wil u alles zeggen, wat ik gedaen hebbe. Ik was zoo boos, dat ik haere vleugels geweldig genoeg, zoo ik dacht, saemendrukte, om 'er het bloed te doen uitspringen. 'Wat zal ik nu (dus zeide ik bij mij zelven) met u doen? gij verwenschte schepsels! - Wat let mij, dat ik u verkoope? - maer neen! o wat zou men schempen, als het eens uitkwam, dat Domine's zoon Bernard duiven opving en

verkocht! - Goed dan! - ik zal haer den kop omdraeiën - zij zijn niet beter waerdig. Dan kan ik mij wreken, en niemand wordt het gewaer.'

Ik had reeds - Oomlief! vergeef het mij! - ik had reeds het kopje tusschen de vingeren, - maer het beestje zag mij zoo onnozel zoo deemoedig aen, als of het had willen zeggen: 'Wat hebbe ik u toch gedaen, dat gij zoo barbaersch met mij wilt handelen? Hoe kan ik het helpen, dat ik een zoo ondeugenden heer hebbe?' Dit ging mij door 't hart. Ik liet de duif los, en liep onrustig rondsom. Ja die armen duiven jammerden zoo sterk, dat ik zelve begon te schreiën. Ik liep het duivenhok in en uit. Dan trok ik den slag op, dan liet ik dien weder vallen. Eindlijk nam ik een besluit.

Ik wachtte tot den avond. Toen vong ik de duiven, stak haer in een korf, en bracht ze weder bij Jakob.

Had gij eens gezien, Oom! hoe blij die jongen was. Hij bedankte mij wel tien-maelen, en beloofde, dat hij mij allen dienst zou doen, en nimmer mijne duiven zou opvangen. Ach! dat hij de vorige week

ook zoo gedacht had! - Ik was nog al eens van zins, om van mijne kroppers te beginnen. Maer - wat had dit geholpen? ik had ze niet te rug gekregen, en hij zou misschien gelogen, en dus door mijn toedoen gezondigd hebben.

Ik heb alles dezen morgen vroeg aen mijnen vader verhaeld; en die was 'er hartlijk blijde om. Hij drukte mij aen zijnen boezem, en noemde mij zijn goeden lieven Barend! O hoe welgemoed was ik toen! - ach! kon, moge ik maer altijd zijn goede lieve zoon wezen! Ik ben,

hooggeachte Oom!

Uw gehoorzaeme Neef

BERNARDUS.

Tiende brief.**De Heer Constans aen Bernardus.**

H...n den 24sten Maert.

WAERDSTE BERNARD!

Dat was eerst recht een zaak van vreugde voor mij! O! jongenlief! zo ik u bij mij gehad had, ik zou u nog sterker aen mijnen boezem gedrukt hebben, dan uw vader deed! Neem intusschen deze zes paer duiven, welke ik u bij dezen toezende, tot een bewijs aen, hoe zeer mij uw gehouden gedrag behaegd heeft.

Gij zult nog veel goeds daer voor ontvangen, dat gij over uwen toorn en wraakgierigheid hebt gezegepraeld. Hoe ongelukkig zoud ge nu zijn, arme jongen! wanneer ge u door uwe woede had laten vervoeren, om de onschuldige dieren den kop aftescheuren! Dag en nacht zou u dat voor de gedachten komen, hoe onnozel treurig

zij u aengezien, en u daer door als om ontserming gebeden hadden; - gij zoud, als 't ware, haer warme onschuldige bloed nog geduurig aen uwe barbaersche vingeren gevoelen. Gij zoud uwen vader niet onder de oogen hebben durven komen, hem vreesachtig overal ontweken zijn, en voor zijnen toorn gesidderd hebben. En als nu Jakob, zoo als ligtlijk had kunnen gebeuren, uw slecht gedrag eens ontdekt had, - dan - bedenk het zelve, hoe het dan gegaen zou zijn! - hoe deerlijk hij u toegetakeld zou hebben, als hij u onder zijne vuisten gekregen had! - Ja, - 't geen nog het ergste is, - dan zoud gij, - want zoo vermetel wil ik niet onderstellen, dat gij had kunnen wezen - dan zoud gij met uw wraekgierig hart den genadigen God niet hebben durven bidden!

Maer, Bernard! hoe gelukkige jongen zijt ge daer en tegen nu! Gij kunt nu met vertrouwen bidden, daeruw hart vrij is van deze euveldaed. Gij hebt mijn hart en dat van uwen vader geheel ingenomen. Uw hart huppelt van vreugde in uw binnenste, als gij aen deze uwe handelwijze denkt! en wat Jakob betreft - die zal nu wel voortaan goed tegen u

zijn, en nimmer weder uwe duiven opvangen. Hij moest een ondier en geen mensch wezen, zo hij dit nu nog weder doen zou.

Merk toch hier uit in 't algemeen op, hoe gelukkig men wordt, wanneer men zijn eigene booze neigingen stuit en te keer gaet, en den wil van God volbrengt. Want dit is Gods wil: VERGELD GEEN KWAED VOOR KWAED!

Hoe zwaer het zij, zich selv' zoo te overwinnen,
 Het is een pligt, een eisch der waere deugd,
 En baert voor hen, die Zielenvrêe beminnen,
 Het hoogst vermaek, eene onverstoorb're vreugd.
 Welzalig! die in waerheit zeggen kunnen:
 'Ik voelde in mij het woên van boozen lust,
 Maer, dank zij Gode! ik heb den strijd gewonnen,
 En al dien gloed gelukkig uitgeblust!'

Houd dit versje in gedachten, en betracht het door uw gansche leven heen, zoo zult gij gelukkig zijn ook in tegenspoed, en op Gods bescherming en zegen vasten staet mogen maken. Ik zal niet ophouden, steeds te zijn

Uw genegen Oom en Vriend

CONSTANS.

Elfde brief.
Bernardus aen den Heere Constans.

den 26sten Maert.

HOOGGEACHTE OOM!

Duizendmaelen dank voor die schoone duiven, welke gij mij gezonden hebt! Ik zal 'er zorg voor dragen als voor mijne oogen.

Maer kunt gij wel geloven, dat ik nog grooter vreugde gehad hebbe, als uw geschenk mij toebrecht? ja, waerlijk! - daer zat ik eergisteren gerust aen mijnen *Nepos*. Klink - klink - daer trok iemand aen onze schel, - en raed eens, wie dat was? ---- Jakob was 'er, met een mandje onder den arm, en daer in alle mijne kroppers. 'Lieve Bernardus! (zeide hij) daer brenge ik u uwe kroppers weder. Ik had die gevangen, en meende die van daeg nae de markt te brengen; maer nu gij

zoo eerlijk geweest zijt, en mij mijne duiven hebt weder gebracht, kon ik het onmogelijk over mijn hart krijgen.'

Den armen jongen stonden de traenen in de oogen. Ik wist bijna niet, wat ik van blijdschap zou beginnen. Ik bracht hem al huppelende bij vader; die hem wel eerst zijne dieverij verweet, maer vervolgens hem ook prees, dat hij berouw gekregen had; hij smeerde hem een stuk wittebrood met honig, en vermaende hem, nooit weder een zodanig schelmstuk te plegen.

Ja, waarde Oom! nu gelove ik het, dat men nooit gelukkiger is, dan wanneer men zijnen boozen wil snuikt, en den wil van God doet. Zoo lang ik leve, zal ik hier op denken. Ik ben

hoogwaardige Oom!

Uw onderdanige Neef

BERNARDUS.

Twaelde brief.
De Heer Bernardus aen Constans.

H...n den 28sten Maert.

LIEVE BERNARDUS!

Dat verheugt, niet waer? - dat kittelt ons, als de vijanden zoo komen en zeggen moeten: 'Ik heb niet wel gedaen, - het is mij leed! ik zal het nooit weêr doen!' - Is die vreugde niet meer waerdig dan uw geheele duivenhok? En - waerdoor hebt ge u die vreugde bezorgd? immers daer door, dat gij uwen toorn en wraeklust overwonnen, en uwen vijand door weldoen beschaemd hebt.

Die vreugde kunt ge u nog veele maelen bezorgen, als gij maer die wijze die Godlijke les involgt: VERGELD GEEN KWAED VOOR KWAED! als ge u nimmer zoekt te wreeken; een kleen ongelijk met geduld verdraegt, u tegen eene grootere beledi-

ging met voorzichtigheit en zachtmoedigheid verdedigt, en elke gelegenheit waerneemt, om uwen vijand door weldoen van uwe goede geneigdheit voor hem te overtuigen.

Zoo ben ik bestendig te werk gegaen, en (schoon ik niet ontkenne, dat 'er enkele zoo balstuurige menschen zijn, die ons met dit alles tegen wil en dank in pleitgedingen inwikkelen) ik ben nu zeventig jaeren oud geworden, onder ooit één geschil of pleitgeding gehad te hebben.

Een mijner bekenden vroeg mij onlangs, waer dit bij toekwam? mijn antwoord was: 'Dat zal ik u spoedig zeggen; - als iemand slecht met mij handelt, ben ik des te vriendlijker, en legge mij daer op toe, dat ik door allerleië gediensstigheid en weldaden zijn vertrouwen weder gewinne. Aen een kleene verongelijking stoore ik mij niet, en, als men mij te hard aenvalt, drage ik zorg, dat ik niet boos worde, en dan kan ik doorgaens met de beledigers weder goede vrienden worden.'

'Daer zal men verre meê komen in de werelt (antwoordde mijn vriend) als men

een zoo goed schaep wil zijn.' Ik zweeg, en lachte.

Dit, lieve Bernard! zal u veelmaelen overkomen, dat men u voor een eenvoudig schaep of een vreesachtige haes uitmaekt, wanneer gij u niet wreken, niet in alles verdedigen, en uwen belediger niet staen wilt. Maer stoor u daer niet aen! denk dan: - die luiden weten niet beter! - want gij hebt het nu ondervonden, dat men met zachtmoedigheid en vriendelijkheid verder komt dan met toorn en wraakzucht. Nooit had gij uwe kroppers wederom gekregen, als gij Jakobs duiven den kop afgetrokken, of met hem daarom gevochten had.

Ik moet u ook nog een aertig stukje verhalen, 't welk ik vóór omtrent dertig jaeren hebbe uitgevoerd. Ik moest met drie bloedvrienden eene erfenis deelen, en, om allen twist te vermijden, stelde ik voor, om alles, zoo veel mogelijk, in vier gelijke deelen te verdeelen, en dan door het lot te beslisschen, wat deel een ieder hebben zou. Hier meê waren zij alle drie te vrede.

Maer, toen wij geloot hadden, was 'er een, die geheel te onvrede was over zijn

deel. Ik had eenen boomgaard in mijn deel; dien wilde hij hebben, en hij schreeuwde, 'ik moet dien hebben, het gae hoe het gae! ik wil 'er den keukentuin voor afstaen.' Ik zeide, dat hij dit vroeger had moeten zeggen, maer nu niet daer van spreken kon, terwijl hij het looten had toegestemd. Toen werd de man zoo boos, dat hij terstond nae eenen Advokaet wilde loopen, en een Proces beginnen; maer ik zeide: 'neen, neen, Vriend! laet ons zoo veel omhael niet maken! neem gij den boomgaard, en geef mij den keukentuin.'

Daer op begon hij met eenen anderen der Erfgenaemen. Dezen wilde hij een zeer zandigen akker geven voor eenen, die op eenen kleigrond lag, en ongelijk veel beter was. Deze verzettede zich daer tegen. Ik gaf mij veel moeite, om hen bij elkander te brengen, - doch vergeefs. Het kwam tot een Proces, dat agt jaeren duurde. De onvergenoeigde man verloor het wel, maer de andere moest nog wel honderd daelders, en dus bijna zoo veel, als de geheele akkerwaardig was, aen kosten betalen.

‘Vriend! (zeide ik toen) wie van ons beide heeft nu voorzichtigst gehandeld?’ Hij haelde de schouders op, en zuchtte.

Naderhand heeft de onvergenoegde man mij honderdmaelen toegestaen, dat hij mij onrecht gedaen had, en mij gebeden, dat ik mijn tuin te rug zou nemen; maer ik verkoos dat niet. Nu schaemt hij zich zoo sterk, dat hij niet weet, wat hij al mij ten gevalle doen zal.

Vaer wel! Neef lief! gae voort, zoo goed te zijn, als gij in de vorige week geweest zijt, en gij zult altijd in mij vinden

Uwen liefhebbenden Oom

CONSTANS.

NB. De Brieven, tusschen dezen en den volgenden gewisseld, zijn hier weggelaten, omdat ze geene betrekking hadden tot het Duivenhok.

Dertiende brief.

30 *December.*

ZEER WAERDE OOM!

Ach! wat jammer! - wat jammer! een steen zelve moet zich erbarmen!

Daer huppelde ik van den morgen vroeg vrolijk met mijn mandje vol wikken nae het duivenhokje, en deed het open. Dan ach! Oom! ik was van schrik bijkans gevallen. Daer lagen ze allen of op den grond of bij de nesten - dood! De eene was de borst opengebeten, de andere de kop afgescheurdt! - o jammer, o jammer! - Hij had een gat in het dak gevreten, - die marder! - die booswicht!

Mijn vader en moeder stonden met de traenen in de oogen, toen ik ze bij hen bracht. Zij deeden al wat zij konden, om mij te troosten, - maer dat is onmogelijk. Nooit in al mijne levensdagen vergete ik -

die lieve, die schoone duiven, - en dat ze zoo deerlijk zijn omgekomen! --

Lag de sneeuw zoo dik niet, ik liep nae u toe, op dat ik het duivenhokje niet meer voor oogen had! - ik kan het niet dragen. --

Intusschen ben ik uw bedroefde Neef

BERNARDUS .

Veertiende brief.

De Heer Constans aen Bernardus.

H...n den 1sten January.

ARME BERNARD !

Ik gelove het wel, dat gij op dat droevige gezicht vrij wat ontstelde. Ik zelve zou mede geweend hebben, ware ik daer bij geweest. Dan, nu de zaak gebeurd is,

en niet veranderd kan worden, is het best, dat ge uw hart zoekt gerust te stellen. Want met alle uwe droefheit kunt ge uwe lieve diertjes niet weder levend maken.

Mijn dienstmaegd brengt u bij dezen mijn besten kanarievogel, en ook eenige zoete versjes met de zangwijzen daer bij, welke ik voor u hebbe laten uitschrijven. Hier meê zult gij u zelven eenige goede uren kunnen aenschaffen en ten minsten eenigzins uwe kwelling matigen of verdrijven.

Maer laet ons nu eens zien, of wij uit dit treurig voorval niet nog eenig voordeel trekken kunnen.

Is 't niet waer, dat, indien gij geen duivenhok gekregen had, gij gedacht zoud hebben, dat u wonder veel ontbrak? Gij zoud Jakob en alle de boerenjongens gelukkiger geacht hebben dan u zelven. En nu, nu uw vader het duivenhokje heeft laten maken --- zijt gij nu gelukkiger dan te voren?

Gij hebt, wel is waer, veele vergenoegde uren gehad, als gij bij uw duivenhok stond te kijken nae het vechten, trekkebekken en vliegen uwer duiven, als zij de

eiëren uitbroeiden, de jongen aesden enz. maer denk ook eens te rug, wat al verdriet gij 'er van gehad hebt.

Eerst ergerde het u, dat de doffers zoo onvriendlijk met elkander leefden, dat de een den anderen geen nest gunde. Daarna stond gij doodsangsten uit, toen gij haer voor de eerste mael liet uitvliegen. Toen werden zij opgevangen. Weet gij nog wel, hoe gij toen van hartzeer tierde? hoe gij wenschte, de duiven nooit gezien te hebben? Naderhand heeft uw vader mij meer dan eens geklaegd, dat gij somtijds door de duiven uwe lessen vergat, en dat gij al meenige bestraffing daer over ontvangen had. Eindlijk komt de marder, en verwoest al uw vreugde; zoo dat gij nu geheel ontroostbaer zijt over uw verlies. Al dat verdriet zoud gij niet geleden hebben, had hij geen duivenhokje gekregen!

Maer nu, bedenk dit: het is met alle aerdsche goederen juist gelijk met uw duivenhokje. Men noemt die geenen gelukkig, die de zelve bezitten; maer, wanneer men die zelve verkrijgt, dan ziet men, dat ze ons niet gelukkig maken, maer dat veel eer duizende verdrietlijkheden daeraen verknocht zijn.

Daer heb ik dat landgoed in de B.....r: Veele menschen gunnen mij dit niet, en zeggen: 'Wat moet die man gelukkig zijn! hij rijdt, zoo vaek hij wil, nae zijn eigen landgoed, om zich daer te vermaken, en in zijne voordeelen te verblijden!' maer de goede luiden weten niet, hoe veel verdriet ik daer van hebbe, anders zouden zij mij niet benijden. Dan eens is 'er klagte over den bestuurder, - dan weder over het volk, dat 'er op woont. Het eene jaer sterft het vee; het andere jaer slaegt de oogst niet, of hebbe ik schade van het weêr. In één woord, daer is altijd iets verdrietlijks, zoo dikwijls ik daer kome.

Het eenige waere goed, lieve jongen! dat wij op de werelt vinden kunnen, is - geloof mij! - is de deugd. Die geeft ons zuivere vreugde, en die troost ons, wanneer onze blijdschap elders gestoord wordt, - geen marder - geen tegenspoed kan ons daer van beroven. Wilt gij dan als een verstandig mensch handelen, zoo moet uwe voornaemste zorg daer op uitloopen, dat gij steeds deugdzaemer wordt, dat ge uwe verkeerde neigingen te keer gaet, en leeft naer den wil van uwen Schepper. Omtrent

het aerdsche daer en tegen moet gij onverschilliger worden. Ik wil niet, dat gij dit geheel zult verachten; neen het is ook een gave van den lieven God, en moet dus geenzins veracht worden; in tegendeel rade ik u, door vlijt en alle geoorloofde middelen zoo veel vermogen te zoeken als gij verkrijgen kunt, opdat gij ook anderen daer door dienst meugt doen en veel goeds bewerken, maer dit moet altijd slechts behartigd worden als een bijwerk 't welk u niet gelukkig kan maken.

Als gij eens groot wordt, en luiden ziet, die meer inkomsten, schooner huizen en fraeiër kleederen hebben dan gij, kwel u daer niet over, maer denk! laet dat zoo wezen! het zal hen wel even zoo gaen als mij weleer met mijn Duivenhok; zij zullen verdriet genoeg hebben van 't geen zij bezitten. Wacht u vooral, dat gij nimmer geld of iets anders poogt te verkrijgen door ongeoorloofde middelen; dan zoud gij een groote dwaes zijn; want dan geeft gij uwe deugd weg, die u alleen gelukkig kan maken; en wat bekomt gij daer voor? - geld, dat ons niet gelukkig maekt, ook al schoon men een geheele kamer vol heeft, en

voorts een reeks van zorgen en verdrietlijkheden, welke aen dit bezit verknocht zijn. Stel eens, dat gij duiven gestolen en in uw duivenhokje geplaetst had, dan zoud gij inderdaed u zelven bestolen hebben. Gij had u zelven al uwe vergenoeging ontstolen. Gij zoud al het verdriet gehad hebben, dat gij nu van uwe wettig gekochte duiven gehad hebt, en nooit die vreugde hebben genoten, welke u het gezicht van deze gaf. 'Dat zijn toch gestolen duiven! - als ik niet maer eens verklapt worde! - als de dieverij maer niet aen den dag komt! o wat schande! wat schande! als men zeggen zou: "Domine's Bernard heeft duiven gestolen!"' Dit zoud gij gedacht hebben, zoo dikwijls gij die duiven zaegt; en nu, nu de marder de duiven gehaeld heeft, zou hij dat knagend geweten u niet ontnomen hebben, dat had u blijven plagen, en misschien nog meer dan te voren.

Gij zult eerlang menschen leeren kennen, die zich door bedrog, onrechtvaardigheid en andere schandelijke middelen rijk zoeken te maken. Denk dan altijd! die luiden zijn niet wijs. Wisten zij, hoe

veel verdriet aen het bezit der aerdsche goederen verknocht is, zij zouden hun beste schat, een goed geweten, daer voor niet gegeven hebben.

Het kan zijn, dat, God u ten eenigen tijde vermogen doet krijgen. Denk dan aen den marder! gelijk uwe duiven bloot stonden voor den aenval van dit dier, zoo is uw vermogen onderhevig aen veele rampen; verheug u dan niet overmatig over den voorspoed; stel u steeds voor, dat gij alle aerdsche voordeelen, vroeg of laet, weder kunt verliezen, en dan zult gij 'er te gemaklijker in berusten, als het eens hier toe komen mogt.

Nu, lieve Bernard! leef en vaer wel; en vergeet de goede lessen niet,

van uwen liefhebbenden Oom

CONSTANS.

V. De Jood.

LEANDER liet een Jood op zijn kamer komen, om een paer gespen van hem te koopen, en, terwijl hij met dezen aen 't handelen was, sloop zijn zoontje Adolf, een loos platje, stil weg, liet zich van de keukenmeid een stuk spek geven, en stak dit vervolgens zeer behendig in den zak van den Jood. Terstond liep hij vol vreugde nae zijn broêr Pieter, en vertelde hem dien slechten pots, dien hij den armen Jood gespeeld had.

Aen de tafel zittende, bemerkte Leander terstond, dat 'er iets moest zijn voorgevallen, want Piet en Adolf zaten elkander geduurig aentekijken en te lachen. Hoe zij ook hun best deden, om het lachen intehouden, dit wilde niet gelukken, - zoo dra de eene maer eenigzins weder begon, kon ook de andere zich niet wederhouden.

Leander vroeg al eens, wat 'er gaende was? maer kreeg geen antwoord. Eindelijk gebood hij Pieter ernstiglijk, hem te zeggen, waar over zij lachten, en deze verhaelde toen, wat Adolf gedaen had; waer op dit gesprek volgde:

LEANDER. Wat heeft u bewogen, Adolf! om dezen moedwil te pleegen?

ADOLF. Ik wilde eens een grapje uitvoeren, Vader!

L. Dat verbiede ik mijnen kinderen niet, dat ze somwijl eens een grap hebben - maer de grap moet een ander niet beledigen.

A. Ik hebbe immers den Jood niet beledigd. Ik zou het geheel niet kwalijk nemen, al stak mij ook iemand een pond spek in den zak.

L. Dat gelove ik, want gij eet het gaern. Maer hoe zou het zijn, als iemand u een stuk hondenvleesch in den zak stak?

A. Ai, foei! dat zou een elendige pots zijn.

L. En, als gij dan een boterham kocht, en die onwetend bij het hondenvleesch stak, - hoe zou u dat smaken?

A. Daer kon ik geen brok van eten.

L. En waerom niet?

A. Foei! hondenvleesch is toch geheel afschuwlijk.

L. Immers neen. De Inwoonders van Otaheita eeten niets liever dan hondenboutjes.

A. Foei! foei! - dat moeten varkens van menschen zijn!

L. En nochtans, als gij op dat eiland geboren waert, en van jongs af uwe ouders en vrienden honden had zien eeten, zou het hondenvleesch u dan nog wel zoo afschuwlijk zijn?

A. Ik gelove, neen. Dan zou ik misschien al meenig een hondenbraed meê helpen opeeten.

L. Maer waer van daen komt her dan nu, dat gij zoo walgt van hondenvleesch?

A. Wel, Vader! gij walgt immers daer ook van, en Moeder en allen walgen daer van. Ik hebbe nog nooit gezien, dat gij hondenvleesch hebt gegeten. Ook heeft men mij wel gezegd, dat het niet te eeten was.

L. Gelooft gij wel, dat de Jood bij zijnen vader varkensvleesch heeft zien eeten?

A. Neen, dat kan ik bezwaerlijk geloven. De Joden eeten immers geen zwijnenvleesch.

L. Heeft hij ook van zijne ouders niet dikwijls gehoord, dat een varken een onrein dier is?

A. Waerschijnlijk, ja.

L. Hoe moet de Jood dan wel te moede zijn, wanneer hij varkensvleesch ziet?

A. Dit zal hem ook wel walgen?

L. Even eens als gij walgt, wanneer gij hondenvleesch ziet?

A. Dat denke ik.

L. En evenwel hebt gij den armen Jood spek in den zak gestoken, dat voor hem zoo afschuwlijk is als het hondenvleesch voor u; en gij zoud het zeer euvel opnemen, wanneer u iemand hondenvleesch wilde schaffen. Hoe slegt betracht gij dan die goede les van Jesus: ALLES, WAT GIJ WILT, DAT U DE MENSCHEN DOEN ZULLEN, DOET HEN OOK ALZOO!

A. Maer Vader! hij is maer een Jood!

L. Dat wete ik wel. Maer waer onder reket gij de Joden? onder de menschen, of - onder de dieren?

A. Zekerlijk onder de menschen.

L. Bijgevolg moet gij ook alles omtrent hen betrachten, wat gij wilt, dat anderen jegens u betrachten, en moet gij hen niets doen, 't geen gij niet van anderen zoud willen verdragen.

A. Maer, ik dacht, Vader! dat de Jood een Christen kon worden; dan zou hij ook spek leeren eten, en behoefde zich niet meer te laten kwellen.

L. Nu ja, dat kon hij doen, zegt gij. Maer wilt gij wel een Jood worden?

A. Dat verhoede God! zulks zult gij ook niet van mij vermoeden.

L. En waerom niet?

A. Dan moest ik immers den Heere Christus verlochenen, die Gods Zoon is!

L. Van waer weet gij dat?

A. Dat staet immers zoo veele maelen in het Nieuwe Testament.

L. Van wien hebt gij het Nieuwe Testament gekregen?

A. Van u, lieve Vader!

L. En waerom gelooft gij dan dat Nieuwe Testament?

A. Omdat het van God is.

L. Wie heeft u dat gezegd?

A. Gij hebt mij dat gezegd, en mijn Leermeester nevens u heeft mij dit ook bewezen.

L. Maer als gij nu een Jood tot een vader gehad had, zou die ook het Nieuwe Testament voor u gekocht hebben?

A. Dat denke ik niet.

L. Zou die u wel geleerd hebben, dat Christus de Zoon van God is?

A. Onmogelijk; want een Jood gelooft dat niet.

L. Zoud gij dan ook wel geloofd hebben, dat Christus Gods Zoon is?

A. Wel neen, Vader! evenwel ik zou een Nieuw Testament voor mij hebben kunnen koopen, en het hebben kunnen lezen.

L. Dat zoud gij hebben kunnen doen. Doch als uwe ouders en vrienden u allen te saemen voor dat boek gewaerschouwd hadden, zoud gij het dan wel gekocht hebben? Als deze u van jongs af aen hadden voorgepraet, dat Christus een bedrieger geweest was, dat hij het offeren en de besnijdenis, schoon door God ingesteld, had afgeschaft, zoud gij dan Christus nu wel voor Gods Zoon houden?

A. Dat is zeer onwaerschijnlijk.

L. Zou het wel billijk zijn, als iemand u daerom bespottede?

A. Neen, lieve Vader! dat zou niet billijk zijn. Ach! ik zie nu wel, dat ik den Jood onheusch behandeld hebbe.

L. Dat is mij lief. Maer wenschte gij wel, dat de Jood een Christen wierd?

A. Van ganscher harten! ja ik weet niet, wat ik wel zou willen geven, dat ik hem bekeeren kon.

L. Dat zou moeilijk gaen. Een mensch, bij wien de doling zoo diep geworteld is, laet zich bezwaarlijk daer van afbrengen. Maer, als gij dan der Joden bekeering wenscht, zoud gij die dan wel willen verhinderen?

A. Vooral en vooral niet.

L. Zoo moet gij dan ook alles vermijden, wat hun afkeer, tegen de Christenen kan doen toenemen.

A. Zekerlijk.

L. En als gij den Jood dan spek in den zak steekt....

A. Ach! Vaderlief! vergeef het mij! ik zie - ik zie - dat ik onrecht gedaen hebbe. Ik hebbe den goeden Jood niet

alleen beledigd, maer ook zijne bekeering verhinderd.

L. Maer, daer gij dit nu erkent, dat gij den Jood beledigd hebt, wat wilt gij dan nu wel doen?

A. Ik moet hem om vergiffenis verzoeken.

L. Goed! zal ik den Jood dan laten wederom roepen?

A. Ja, ja, Vader! doe dat. Het zal mij aengenaem zijn, dat ik hem mijn' misslag belijde.

Hier op liet Leander den Jood roepen. Adolf kuste hem de hand, bad hem, met blijkbaer leedwezen, dat hij hem zijnen moedwil wilde vergeven, en beloofde, dat hij van zijn leven geen Jood meer kwellen zou.

Leander sprak nog meer met den man, en verzocht, dat hij deze belediging niet aen hem maer aen het onverstand van zijn kind zou toeschrijven. Waere Christenen pleegen nimmer iemand in zijnen Godsdienst te kwellen, want Christus, in wien zij geloven, heeft hen geleerd, dat men alle menschen moet liefhebben gelijk zich zelve.

Deze onverwachte grootmoedigheid trof den Jood bij uitstek. Hij werd wel geen Christen, maer kreeg doch veel grooter achting voor de Christenen, en ging veel bescheidener met hen om dan te voren.

VI. Het musschennest.

Reeds eenige dagen had de kleene Simon een musschennest onder het dak van het achterhuis gezien, - maer nu kon hij niet langer wachten, om dit nieuws aen zijne beide zusters medetedeelen, en met haer te overleggen, hoe zij dat nest magtig worden zouden.

Eindelijk besloot men eenpariglijk, dat men de diértjes zoo lang in rust zou laten, tot dat de jonge musschen vederen gekregen hadden; - dan zou Simon een ladder zien te krijgen, en zijne zusjes zouden die vasthouden, terwijl hij 'er opklom. Zoo gezegd, zoo gedaen. Toen ze zagen, dat

de muschjes groot genoeg waren, werd het ontwerp uitgevoerd; het gevaerlijk klimmen liep bij toeval gelukkig zonder vallen af, en zij kreegen tot hun groote blijdschap vier onnozele vogeltjes. De ouden schreeuwden jammerlijk, toen zij zich op eens beroofd zagen van alle hunne kinderen, die zij met zoo veel moeite dus verre hadden opgekweekt, maer Simon en zijne zusters waren zoo buitengemeen blijde over den vangst, dat ze opdat angstig geschrei geen acht gaven.

Ondertusschen wisten ze nu niet, wat ze met de arme diertjes zouden uitvoeren. Leentje, een goedaertig en zacht meisje, raedde, dat men die in een kouwte doen zou. Zij wilde de moeite op zich nemen, om ze dagelijks met wat geweekt witte brood of beschuit te voeden. Wanneer ze dan groot wierden, zou men 'er veel vermaek van hebben. Doch deze voorslag werd van Simon op allerlei beuzelachtige gronden wedersproken, en hij stond daer op, dat ze de vogeltjes levend plukken, en dan zoo naekt zouden laten omloopen; - dat zou eerst recht aertig wezen!

De meisjes, en vooral Leentje, spraken

hier wel sterk tegen, maer ze lieten zich toch overhalen; - en nu ging het op een plukken.

‘Hei! ziet daer! (riep Simon:) mijn musch is al gereed;’ en hij zettede het naekte diertje op den grond. In korten tijd was de geheele kleene familie van vederen beroofd, - zij schreeuwden, beefden, en spreidden heure kleene vlerkjes angstig uit. Maer in stede dat dit de wreede kinderen zou aendoen, stond Simon daerbij te lachen, dat hij schuddede, en zijne zusjes lachten in gezelschap mede.

Terwijl zij zich dus wreedaertig vermaekten, zagen zij hun vader komen. Zij verschrikten, staken straks de musschen in den zak, en liepen weg, zoo hard zij konden.

‘Hela, hela daer! (riep de vader) waer heen, kinderen? waerom loopt gij lieden weg?’ Dit noodzaekte hen, stil te staen.

V A D E R . Waerom loopen mijne kinderen voor mij weg?

S I M O N . Wij speelden, Vader!

V . Neen, dat kan niet wezen. Gij zoud u dan wel, gelijk anders altijd, verheugd

hebben, in mij te zien: want gij weet wel, dat ik u het spelen niet verbiede, dat ik zelfs somtijds mijn vermaek daer in hebbe, en 'er u lieden in helpe.

S. Wij vreesden, dat gij kijven zoud.

V. Wanneer ben ik dan gewoon te kijven? - als gij wat goeds - of als gij wat kwaeds doet?

S. (*beschaemd*) Zekerlijk, alleen, als wij kwaed doen.

V. Dan moet gij nu ook wat kwaeds bedreven hebben, terwijl gij bezorgd waert, dat ik kijven zou Zegt mij terstond, wat hebt gij lieden gedaen?

S. *baelt een der naekte muschjes voor den dag.*

V. Wat zie ik daer? wel foei! wat heeft u bewogen, zulk een moedwil te bedrijven met dit arme muschje?

S. Het staet zoo aertig, als deze naekte muschjes herom springen.

V. Is dat zoo aertig, uwe medeschepselen te zien lijden en te hooren kermen?

S. Wel neen, maer ik dacht niet, dat de musschen daer veel bij lijden. -

V. Kom hier eens! (*hij trekt Simon eenige hairen uit het hoofd.*)

S. Ai! eu! wat wilt gij mij doen? Vader!

V. Heeft u dat dan eenig leed gedaen?

S. Wel ja, Vader! gij spot met mij: zou dat geen zeer doen, dat gij mij de hairen uitplukt?

V. Het waren evenwel maer eenige weinige hairen, die ik uittrok. Denk nu eens, welken ontzachlijken pijn gij zoud lijden, als ik u het gansche hoofd kael plukte; - en dit zoud gij, als schuldige, moeten lijden, daer gij deze diertjes, die nooit kwaed deden, noch u eenigzins beledigden, over 't geheele lichaem hebt doen lijden.

De beide meisjes hadden de traenen al in de oogen, toen ze dit hoorden, maer Simon poogde zich nog verder te verdedigen, en ging dus voort:

S. Ik dacht niet, dat de musschen zoo veel pijn daer van hadden. Zij riepen op heur gewoonen toon, en spreidden de vleugelen uit, als of ze recht vrolijk waren.

V. Waerom riepen ze wel? denkt gij?

S. Misschien nae de oude musschen.

V. Zonder twijfel; en als dat roepen de ouden gold, wat zou dan het uitspreiden van de vleugelen wel aenduiden?

S. Dat kan ik niet recht weten. Mogelijk willen ze de Ouden daer door bewegen, om haer te komen halen.

V. Dat hebt gij juist geraden, want zij doen even zoo, wanneer ze die in het nest wachten. Als dan deze diertjes spreken konden, zouden zij roepen: 'O lieve vader en moeder! ontfermt u onzer! wij zijn in de handen gevallen van afgrijslijk onbermhartige kinderen, die ons alle de veêren hebben uitgetrokken! Wij verkleumen en beven van koude! Ach! verwarmt ons, anders moeten wij sterven.'

Nu konden de meisjes het niet langer uithouden van schaemte; zij hielden heure schorten voor de aengezichten, en LEENTJE zei, schreiënde:

Hebbe ik het u niet wel gezegd? Simon! - wij hadden een afkeer van deze wreedheit; maer gij hebt ons verleid!

Simon was ook ontroerd; bad om vergiffenis van zijnen moedwil; beleed alles, en, nadat hij, met zijn vaders bulp, de musschen weder in het nest gebracht had, verdedigde hij zijne zusters, en smeekte nogmaels, dat zijn vader hem toch verschoonen wilde.

V. Zoo terstond kan ik u dit niet vergeven; wij moeten nog wat ernstiger met malkander spreken. Zoud gij de jonge zwaluwen wel zoo gemarteld hebben, als die het ongeluk gehad hadden van in uwe wreede handen te komen?

S. Zekerlijk niet. Die zijn zeer nuttige vogeltjes, en vangen de vliegen en de muggen weg.

V. De musschen zijn even zoo nuttig. Zij eeten de rupsen en torren op.

S. Dat hebt gij mij wel eens-gezegd. Maer zij zijn toch ook dieven, die gestraft moeten worden.

V. Wat is dan een dief?

S. Die steelt.

V. Maer als het steelen hem niet verboden is, kan men hem dan wel daer over straffen? Ik erinnere mij, dat uwe jongste zuster Catharina u eens, eer ze nog spreken kon, uw boterham ontnam, die gij had laten liggen, en die zij verkruimelde. Ik vroeg u toen, of ik haer daerom slaen zou? 'Ach! (zeide gij) doe dat niet, zij weet nog niet, wat zij doet, en het is haer nog niet verboden.'

S. Ja, in zulke gevallen moet zekerlijk uitzondering plaets hebben.

V. Maer hebt gij ooit gehoord, dat het steelen de musschen verboden is, of dat zij dit konden verstaen?

S. Nimmer.

V. Dus hebt gij dan ook die arme dieren zonder grond gestraft.

S. Maer de Overigheid geeft toch wel eens last, om die dieren te verdelgen.

V. Dit kan somtijds om goede reden geschieden; want, als zij te zeer vermeenigvuldigen, zouden ze schadelijk worden. Maer beveelt ooit eenige Overheit, dat men de dieren martelen zou?

S. *(toen hij niets meer wist te antwoorden, en zijn vader nae de roede greep, om hem te straffen.)* Ik bidde u, ik bidde u, vaderlief! straf mij voor ditmael niet; ik hebbe het kwaed, dat in mijn bedrijf gelegen was, niet begrepen, en zal het nooit weder doen.

V. Gij hebt het altewel begrepen, anders zoud gij niet weggelopen zijn; en gij hebt 'er uwe zusters toe verleid, om tegen haere natuurlijke geaertheit aen wreed te zijn. In de hope echter, dat uwe belosten oprecht zijn, en dat mijne dochters op haere hoede wezen zullen, om zich nooit te laten verleiden, ook tot dingen, daer de

natuurlijke geaertheit haer eerder toe zou doen neigen, zal ik voor ditmael geene roede gebruiken, en wensche, dat ik die nimmer omtrent een van u zal nodig hebben. Alleenlijk verzekere ik u allen, dat gij nooit minder mijne bermhartigheid te wachten hebt, dan wanneer gij ooit weder zoo onbermhartig zijt, als gij nu geweest zijt.

ALLEN. *Den vader omhelzende.* Lieve Vader! wij willen ook zoo handelen, als gij nu met ons doet, en zelfs dan bermhartig wezen, wanneer we beledigd zijn; en veel meer omtrent die schepselen, die ons nooit leed gedaen hebben.

VII. Het werkzaeme huisgezin.

De Heer de H..., een Koopman in Z.... was altijd gewoon te zeggen: 'Ik kan niets minder dulden dan dat ledig loopen.' Hij was niet slechts zelve den ganschen dag bezig, maer zag ook wel toe, dat zijn huisgezin steeds de handen vol had. Omtrent

menschen, die door eenige ramp veel geleden hadden, of die wegens ouderdom, ziekte of gebreklijkheit niet konden werken, was hij zeer weldadig; maer, wanneer gezonde en tot den arbeid bekwaeme luiden aen zijn deur kwamen bedelen, vroeg hij doorgaens, waerom zij niet arbeidden? en indien ze dan zich daer meê ontschuldigden, dat ze geen werk konden krijgen, bood hij hen terstond werk aen in zijne eigene zaken; sloegen ze dit af, dan moesten zij zich nooit weder voor zijne deur laten zien, of het liep niet wel met hen af.

Zijne zucht voor de werkzaamheit ging zoo verre, dat zijne kinderen zelfs nimmer ledig mogten omloopen. Zijne twee knaepjes waren door zijne zorg onderwezen in alles, wat een bekwaem Koopman weten moet, en toen moesten zij het zich ook laten welgevallen, dat hij hen aen het een of ander handwerk zettede. Nooit werden 'er goederen ontpakt of ingepakt, zonder dat zijne zonen Huibert en Willem daer aen mede de handen sloegen.

Hij had een tuintje bij zijn huis, 't welk zij in den zomer, onder het opzicht van eenen Hovenier, moesten bearbeiten. In

den winter moesten zij zich bezig houden met schrijfswerk, en intusschen ook op de draeibank het een en ander vervaerdigen, om aen lichaems arbeid gewoon te blijven.

Zijne drie dochters hadden even weinig gelegenheit, om te klagen, dat haer de tijd lang viel. Zij moesten allerleiën vrouwlijken arbeid doen, dien heur gezondheid en krachten toelieten. Opdat ze hierover niet misnoegd zouden worden, was hij gewoon, alles, wat zij maekten, te betalen, en ook wel eenige bijzondere belooningen uittedeelen aen de zulke, die bij uitstek vlijtig waren. Van dat geld moesten zij de kleederen en opschik zelve bekostigen.

Een geruimen tijd ging dit zeer goed. Men hoorde onder deze kinderen bijna nooit van krakeel of wanbedrijf. Zij waren gezond, en daer ging naeuwlijks één dag voorbij, die geen nieuwe vreugde aenbracht.

Dikwijls brachten de jongens ruikers aen haere zusters van de bloemen, die zij geplant hadden, en kreegen daer voor van haer weder lubben, beursjes, koussenbanden, en soortgelijke snuisterijën, welke de meisjes met heure bekwame vingeren be-

reidden. Dikwijls leverden zij de eene of andere groente in de keuken, en hadden dan het genoegen, dat Vader, over tafel, die spijsze roemde, en zei: 'dit hebben wij aen die vlijtige hovenieren te danken!' somtijds ook vereerden zij hunne ouderen een mandje vruchten, die aen de boomen gegroeid waren, welke zij geplant hadden.

Daer werden in dit huisgezin jaerlijks zeven Feestdagen gevierd - en deze waren de geboortedagen van vader, moeder, en vijf kinderen. Dan was alles vreugde; elk huppelde, zong en sprong; een ieder bevlijtigde zich om 't meeste, om den geenen, wiens geboortedag men vierde, met deze en geene geschenken te verrasschen. De jongens brachten doosjes, kistjes en kastjes, van bordpapier vervaerdigd, of andere kleinigheden, welke zij van hout of been op de draeibank gemaekt hadden. De meisjes waren niet uitgeput van vindingen; ieder bracht wat nieuws, dat zij heimlijk genaaid, gebreid of geknoopt had; en ook de Ouders verzuimden niet, om van hunne zijde iets bijtebrengen ter vermeerderinge der vreugde. Gemeenlijk bereidden zij een klein gastmael, waerop

eenige weinige goede vrienden met derzelver kinderen genodigd werden. Het Feest eindigde met een danspartij, die altoos vol genoeg was, terwijl de kinderen door zang en dans op de aengenaemste wijze vermaekt werden, en de ouders vol vreugde zagen, hoe lustig, frisch en vaerdig hunne kinderen waren.

Zou men nu wel kunnen geloven, dat deze kinderen wars konden worden van eene zoo verstandig bestuurde leefwijze? en echter dit gebeurde.

Huibert bezocht eens de kinderen van zijnen neef V.S..... en kwam geheel misnoegd te huis. Zijn vader hield zich, als of hij dit niet bemerkte. Maer wanneer hij des daegs daer aen met een donker gezicht aen tafel kwam, nam zijn vader na de maeltijd de gelegenheit waer, om met hem in den tuin te gaen, zijn boomen eens te bezien, en met hem het volgende gesprek te voeren:

V. Ik ben zeer over u bekommerd; mijn lieve Huibert!

H. Hoe zoo? vader!

V. Ik zie, dat gij misnoegd zijt, en dit doet mij zorgen, dat u iets onaengenaems bejegend zij.

H. Daer is mij niets onaengenaems bejegend.

V. Zijt gij evenwel niet misnoegd?

H. Dat kan ik niet lochenen.

V. Dan moet gij toch ook eenige reden hebben, om misnoegd te zijn?

H. Ja wel.

V. Welke is die reden?

H. Gij zult maer op mij kijven, wanneer ik u dit zegge.

V. Zoo. Geloof gij dan, dat ik u liever verdrietig dan vergenoegd zie?

H. Gij moet ons wel gaern vergenoegd zien, daer gij ons zoo veel vreugde aendoet.

V. Wees dan toch oprecht, en zeg mij, waer over gij misnoegd zijt. Ik zal voorzeker alles doen, wat ik kan en mag doen, om u van dat misnoegen te ontheffen.

H. Nu, Vader! als gij het dan verkiest te weten, zal ik het zeggen. Wij worden door u behandeld als slaeven. Allen moeten wij arbeiden; en de kinderen van Neel v. S.... hebben altoos tijd. Konden wij het dan niet even goed hebben?

V. Zoo, - als het anders niet is, dan zal ik de zaak wel redden. Morgen, waer-

de Huibert! zullen wij het met elkander overleggen. Het zij verre van mij, dat ik u tot den arbeid zou dwingen, als ik zie, dat gij daer door in uw genoegen gestoord wordt.

VIII. In vervolg.

Terwijl de Heer de H... de vlijt beminde, stond hij doorgaens vroeg op, en duldde niet, dat iemand van zijn Huisgezin lang te bedde bleef. Hij deed dan ook wel eene wandeling in het veld, wanneer het een schoone morgen was, en dan moest hem altijd dat kind vergezellen, 't welk den dag te voren bij uitstek zoet en vlijtig geweest was.

De morgen na dien dag, op welken het te voren verhaelde gesprek was voorgevallen, was bij uitstek schoon. Hij ging dan ter deure uit, en Huibert kreeg verlof, om met hem te gaen wandelen. De wandel

liep na eenen nabijgelegen berg, van welken men de geheele Stad en een groot deel der omliggende velden kon overzien. Hier gingen zij nederzitten. Het gezicht was onvergelyklyk schoon. De vruchtboomen stonden in vollen bloei. De landen, die nog voor weinig tijds geheel dor en kael waren, begonnen te groenen. De zon ging op; de stilte verdween; alles werd levendig; een Choor van nachtegaelen, vinken, leeu wrikken en basterdnachtegaelen begroette de opkomende zonne met heure zangen. Van alle zijden kwamen geheele kudden van schaepen en runderen aenloopen. Zij huppelden en sprongen van vreugde over het schoone gras, dat zij rondsomme zagen. De akkerluiden kwamen voor den dag, en bearbeidden hunne akkers. Eenige zongen morgenliederen. De weg begon te wemelen van menschen, die deels op wagens graenen, hout, of vaten met buitenlandsche waeren nae de stad brachten, deels boter, kaes, eijëren, hoenders en duiventer poorte henen droegen. Huibert was vol vreugde. De traenen rolden uit zijne oogen. Hij omhelsde zijnen vader en zeide:

H. O Vader! welk een schoone morgenstond!

V. Ja wel een schoone morgenstond, mijn jongen!

‘Hoe gloeit hier op de toppen
 Der bergen 't Zonnelicht
 Ons in het aengezicht,
 Terwijl de druppelen daeuw op plant en bloemen-knoppen,
 Als zoo veel paerels, pralen
 Langs bosch, en veld, en dalen!

Hoe klinken ons de klanken
 Van 't juichend vog'lenchoor
 Nu van rondsom in 't oor,
 Daer al, wat leven heeft, zijn' Schepper schijnt te danken!
 En zouden onze zangen
 Dien danktoon niet vervangen?’

H. Ik danke u, mijn waerde vader! ik danke u, dat gij mij dezen schoonen morgenstond hebt laten zien

V. Hoe wenschlijk ware het, dat veel meer menschen dien zagen, en zich met ons verheugden, met ons den lieven God aenbaden, die ons deze vreugde bezorgd heeft!
 - dat ook de kinderen van Neef v. S.....daer in deelden!

H. Ja die! ... die slapen nog wel vier uren.

V. Is het mogelijk? Slapen zij dan alle dagen zoo lang?

H. Ja, alle dagen. Ik ben wel eens na negen uren bij hen gekomen, dat ze nog ongewassen en ongekedmd omlieden.

V. Toen zult gij wel gedacht hebben: 'Ach! dat ik het ook zoo goed had!'

H. Neen: zekerlijk niet! lieve vader! ik kreeg toch nooit den schoonen morgenstond te zien, als ik zoo lang wilde slapen.

V. Maer waerom slaept gij niet zoo lang?

H. Ja, dan zou ik eens zien, hoe gij mij bekijken zoud!

V. En waerom zou ik u bekijken?

H. Dan zouden wij met ons werk niet gereed komen.

H. Ziet gij dan, Huibert! hoe goed de arbeid is? Deze leert ons, vroeg opstaen, en den schoonen morgenstond genieten.

H. Ja vader! maar ik dacht: men kan ook wel vroeg opstaen, al behoeft men niet te arbeiden.

V. Maer wat zoud gij dan uitvoeren?

H. Dan zou ik gaen wandelen. Dan zou ik heden op dezen heuvel - morgen in het ginsche boschje gaen. Ik zou den berg nu

eens aen den eenen dan aen den anderen kant omwandelen, of mij alleenlijk in de laegte verlustigen, en langs de rivier gaen. Ai! zie, Vaderlief! hoe aertig zij door de velden henen kronkelt!

V. Goed! wij hebben in het jaer driehonderd en vijfenzestig dagen; als gij nu daer van astelt die morgens, wanneer het regent, of mist, of onaengenaem en koud weêr is, zult ge naeuwlijks vijf en zestig morgenstunden overhouden, die zoo schoon en helder zijn als de tegenwoordige. Wilt gij dan ook gaen wandelen, als het regent, mist, of onaengenaem koud is?

H. Neen, daer zou mij de lust schielijk toe vergaen.

V. Wat wilt gij dan doen op de overige driehonderd dagen?

H. Dat wete ik zelve niet.

V. Nu dan, Huibert! bedenk het zelve, hoe gij te moede zoudt zijn, als gij eens in 't geheel niet wist, wat gij van vier tot elf uren doen zoudt.

H. Die tijd zou mij waerlijk vrij lang vallen.

V. Is het dan niet beter, dat gij vlijtig arbeidt?

H. Ja, als het mij maer niet zoo zuur viel.

V. Zou dan het ledigloopen u ook niet zuur vallen?

H. Dat zou ik niet meenen.

V. Evenwel zie ik duidlijk, dat gij verdrietig zijt, als gij niets te doen hebt; dan wrijft gij de oogen, geeuwt, en valt nu op den eenen dan op den anderen stoel lustloos neder. Hoe komt dat dan?

H. Men moet wel verdrietig worden, als men niet weet, wat men doen zal!

V. Zie dan hier uit, dat gij ongelijk hebt! God heeft de menschen zoo gemaekt, dat ze altijd wat te doen willen hebben. Als ze dan niet weten, wat ze doen zullen, worden ze verdrietig. Bespaert gij u al dat verdriet niet, door te arbeiden?

H. Maer men behoeft juist niet te arbeiden; men kan ook spelen.

V. Gij weet, dat ik het spelen u niet verboden hebbe; laet ons zien, wat of u meer genoeg geeft - de arbeid, of - het spel. Gij zult niet meer arbeiden, maer gij moet altijd spelen, en toon mij dan, dat het spel u meer genoeg geeft dan de arbeid. Want ik wensche, dat

mijne kinderen recht in hun schik zijn.

H. Dat zal mij niet zwaer vallen, te bewijzen:

V. Bewijs het dan!

H. Geef toch maer eens acht op mij, als ik spele; dan lache ik, dan zinge dan springe ik - en schurke van vreugde; - dat gaet toch zoo niet bij den arbeid.

V. Ik hebbe evenwel dikwijls gezien, dat gij over het werk met uwen broeder gescherst en gelachen hebt.

H. Ja, maer niet zoo als bij het spelen.

V. Goed! maer gij speelt ook alle dagen; kunt gij mij nu iets aenwijzen, dat gij door het spel te wege gebracht hebt?

H. ik weet niets.

V. Kunt gij even zoo ook niets opgeven, 't welk gij door den arbeid te wege bracht?

H. o Ja! zeer veel. In onzen tuin staen wel drie dozijn boompjes en planten, die ik zelve ingeënt, geplant of geteeld hebbe. Mijne tuinbedden staen deels vol bloemen, deels vol keukengroente.

V. En hebt gij niets in huis, dat gij vervaerdigd hebt?

H. Zeer veel. Ik heb een geheel kistje

vol allerleië stukken, die ik gedraeid hebbe, en veelerlei werk van bordpapier vervaerdigd.

V. Dit alles zult gij misschien met verdriet aenzien, en, daerbij staende, denken:
- 'Ja - wat hebbe ik al zweetdruppelen daer bij laten vallen! -- dit heeft mij een paer wrange uren gekost!'

H. Gij scherst, vader! - neen - hoe zuur het mij ook eens gevallen mogt zijn - zoodra ik in mijn kistje zie - of zoo vaek ik voor mijne zusters een ruiker kan afsnijden, - of mijne moeder wat groenten in de keuken kan brengen, - dan ben ik zoo vergenoegd, dat ik al de moeite, welke ik daer van gehad hebbe, geheel vergete.

V. Wenschte gij dan nu wel, dat gij alle die uren mogt gespeeld hebben, welke gij in den tuin verwerkt, of op de draeibank, of met het beärbeiden van het papier doorgebracht hebt?

H. Zekerlijk niet; - want dan zou ik alle die goede dingen niet hebben.

V. Het spel vermaekt u dus, zoo lang het duurt; maer de arbeid geeft u nog vreugde, nadat die voorbij is. Gij kunt na

vijftig jaeren nog vreugde hebben van de boomen, die gij geplant en geënt hebt. Wat geeft u dan meer vreugde, het spel of de arbeid?

H. Vaderlief! ik zie, ik ben gevangen. De arbeid geeft meer vreugde.

V. Dus zult gij dan moeten voortwerken. Want als ik u zou zeggen: 'Hendrik! laet den arbeid blijven! breng uwen tijd door met speelen!' dan zou ik u immers in uw genoegen benadeelen?

H. Ja waerlijk!

V. Dat ik u het speelen niet geheel beletten wil, ziet gij daer uit, dat ik u toestae, zoo wel de kinderen van Neef V.S..... als andere te nodigen. Moet gij niet toestaen, dat ik u zelfs somtijds vergunne, met elkander te worstelen?

H. o Ja! gij zijt een lieve vader! gij staet er zelfs wel eens bij te lachen, als de een den ander in den grond werpt. - Dat is eerst plaisierig!

V. En waerom hebt gij zoo veel lust om te worstelen?

H. Om dat ik altijd boven ligge. Ja, vader! ik heb wel eens beide de zonen van Neef V.S..... in den grond gewor-

pen. Zie maer! dan stoote ik den eenen een paer schreden te rug - omvat den ander, en zet hem een beentje, -- pof - daer ligt hij -- en daarna gae ik op den eersten los, en smijte hem op zijnen broeder! -

V. Ei Hendrik! - is dat waer?

H. Waerlijk, vader! en als gij mij niet gelooft, kunt ge het nog van daeg wel met eigene oogen zien.

V. Ik wil het wel geloven, want gij hebt mij nimmer voorgelogen. Maer waer mag dat wel van daen komen?

H. Omdat ik sterker ben. Zie eens, vader! zie eens! hoe sterke spieren ik aen den arm hebbe! - maer, als gij nu daer tegen de armen eens zaegt der V.S... s zoud gij u verwonderen, dat die zoo dun zijn. Ik vreze somwijl, dat ik die breken zal, als ik hen aengrijpe.

V. Maer mogelijk zijn ze ook zoo oud niet als gij?

H. Niet zoo oud? ik ben eerst twaelf jaer; de jongste is even zo oud als ik, maer de oudste is al veertien; bedenk het maer eens, dat hij te Paesschen reeds van de school afgenomen is.

V. Misschien krijgt gij beter te eeten?

H. Neen, vader! ik wil u kost niet verachten, maer Neef V.S... s zoonen hebben het in de week ruim zoo goed als ik op de feestdagen. Altijd staen 'er schotelen met gebak op de tafel.

V. Nu dan wete ik waerlijk niet, van waer dit komt - of zou de arbeid u ook sterker maken?

H. Dat kan immers niet zijn; want de arbeid maekt ons moede en krachtloos.

V. Denkt gij dat? Hendrik! ei lieve, wie kunnen gezwindst loopen?

H. De hardloopers.

V. En waer komt dat van daen?

H. Om dat zij altijd loopen.

V. Hebt gij niet wel menschen gezien, die boven alle andere menschen recht sterkgespiede armen hebben?

H. Ja ja! vader! daer is meester Pieter, de Smit! als gij eens let op zijne armen, - waerlijk ze zijn zoo dik en stevig als hier mijn schenke!

V. en waer mag dat wel van daen komen!

H. De man staet den ganschen dag voor het aembeeld, en arbeidt daer met een hamer, dien ik naeuwlijks tillen kan.

V. Dus kon het dan wel zijn, dat de arbeid sterk maekt, terwijl die leden blijkbaer meest toenemen, die het meest gebruikt worden. En van waer krijgen ze die sterke voeding?

H. Wel ligt van eeten en drinken.

V. En wanneer smaekt u het eeten en drinken best?

H. Als ik ten minsten een paer uren gewerkt hebbe.

V. Dus zou het te meer waer kunnen zijn, dat de arbeid sterk maekt. Want de arbeid maekt de spijsen smaeklijker, en doet een behoorlijke mate van voedsel van te meer nut zijn voor den aenwinst in krachten.

Wat wilt gij nu liever, zwakke of sterke armen hebben?

H. Wel vader! vooral geen zwakke armen! want dan konden mij alle jongens de baes worden.

V. Dus behoeve ik u niet van den arbeid aftrekken, zonder welken gij even zoo zwak zoud worden als Neef V.S... s kinderen.

H. Maer vader! veele luiden hebben mij gezegd, dat gij een rijk man zijt, waerom moeten wij dan arbeiden?

V. Gij praet als een kleen zotje. Kunt gij dan met al mijn geld maken, dat gij den schoonen morgenstond geniet, als gij tot negen uren slaept? Kan een hand vol dukaeten u zoo veel genoegen geven, als een dozijn boomen, die gij geteeld en geplant hebt? - smaekt een schotel vol confituuren, die gij met geld betaelt, wel zoo goed als een komkommersalade, die op uwe beddekens gegroeid is? - kan ik u met al mijn geld sterke armen geven?

H. Zekerlijk niet!

V. Waer toe hebbe ik dan het geld? Is het, om mijne kinderen gelukkig of om hen ongelukkig te doen worden?

H. Zekerlijk, om hen gelukkig te maken.

V. Maer wie is dan wel gelukkiger, - iemand, die de zon ziet opgaen, en al het schoone van den vroegen morgenstond geniet, - of iemand, die in zijne dampige kamer ligt te sluimeren en te droomen?

H. O! vader! vraeg toch niet langer! wat is al het droomen en sluimeren bij het genot van éénen schoonen morgen?

V. Wie is dan ook gelukkiger, - die zeggen kan: 'heden hebbe ik dat spel gespeeld, - dat gebræd gegeten - dien

wijn gedronken!' - of een, die kan zeggen: 'ik heb heden dat en dat werk verricht?'

H. Voorwaer, de laetste is de gelukkigste.

V. Zoo is dan ook hij gelukkiger, dien het eeten en drinken wel smaekt, en die sterke armen heeft, dan een andere, die zonder eetlust aen tafel komt, en zwak is.

H. Dat kan ik niet ontkennen.

V. Als ik dan mijne kinderen niet wilde laten werken, omdat ik rijk ben, maekte ik hen dan niet ongelukkig door mijne rijkdommen?

H. Ja, vaderlief! ik zie het nu wel, dat gij gelijk hebt; ik wil nu gaern arbeiden, en ook mijne broeders en zusters daer toe aenmoedigen.

V. Maer gij wilt toch ook wel nog eens rijk worden?

H. Ja, wel. Arbeid en rijkdom kunnen toch wel met elkander bestaen.

V. Ik denke daer veel op, hoe ik best een zeker Capitael voor mijne kinderen oplegge.

H. o! Wat zijt gij goed!

V. Ik wete maer niet, hoe ik het aenleg-

gen zal, dat gij kinderen daer op eenigzins staet kunt maken.

H. O! vader! gij kunt het immers door den Koophandel winnen?

V. Deze weg is de onzekerste. Bij den Koophandel moet men borgen, en als nu de eene dan de andere schuldenaer bankeroet gaet, wat dan gedaen?

H. Als gij dan het geld op renten uitzet?

V. Dit is even onzeker als in den Handel. De ambagtsluiden en boeren kunnen even zo wel, 't zij met of buiten schuld, arm worden als de Koopluiden.

H. Nu dan koopt gij huizen, om die te verhuuren.

V. En deze verbranden soms.

H. Dan land - land, - dat verbrandt niet.

V. 't Is waer, dat verbrandt niet. Maer, wanneer 'er oorlog komt, moet men meer van het land opbrengen dan men 'er van ontvangt. Kent gij den Heer Molenaer? - die heeft in den laetsten oorlog, wegens de zwaere belastingen, het eene stuk land vóór het andere na moeten verkoopen, en is daer door arm geworden.

H. Dan wete ik waerlijk niet, hoe gij iets voor ons zult verzamelen, dat duurzaem is.

V. Ik zal het u zeggen. - Ik zorge best voor ulieden, door u aen den arbeid te gewennen.

H. Hoe meent gij dit?

V. Als gij arbeidzaam zijt, kunt ge doorgaens wel zoo veel winnen, als gij nodig hebt. Geen mensch kan u de arbeidzaamheit ontroven. Geen mensch kan op uwe arbeidzaamheit een schatting leggen. Gij kunt nae Engeland, nae Frankrijk, nae Pruisen, nae Rusland trekken, uwe arbeidzaamheit medenemen, en niemand zal u daer van vracht afnemen, of 'er tol voor doen betalen, of aftogtgeld voor vorderen.

H. Wat is aftogtgeld?

V. Dat is een belasting, die men geven moet van zijne goederen, als men nae andere Landen trekt. In veele Landen moet men tien, in andere vijf van elke honderd agterlaten.

H. Nu verstae ik u. Als ik rekenen, schrijven, planten en graven of tuinieren, en op den draeibank of in papier werken

kan, dat kan mij niemand afnemen, en ik ben daer voor geene schatting onderhevig.

V. Recht zoo. Ik zal u dit met een voorbeeld bewijzen. 'Zeker rijk edelman, verzocht eene Freule ten huwlijk, die even zoo rijk was. Haer vader antwoordde: "ik wil u mijne dochter gaern geven; maer hebt gij ook iets geleerd, om haer daer van te kunnen onderhouden?" - "Wat is dat voor een vraeg?" zeide de jonge Edelman; "ik hebbe immers, gelijk gij weet, drie adellijke goederen." - Wissewasjes! (antwoordde de vader der Freule' -) "deze goederen kunnen afbranden, kunnen verwoest worden. In 't kort, als gij mijn dochter hebben wilt, moet gij eenig handwerk leeren." Wat zou hij doen? de jongeling had de Freule lief! - hij ging dus heen, en werd een mandenmaker, omdat dit handwerk nog gemaklijkst te leeren was. En nu kreeg hij de Freule, zoo dra hij in de tegenwoordigheid van haeren vader een net mandje vervaerdigd had. Hij lachte verscheidene jaeren over de grillen van den ouden

Edelman. Maer naderhand verging hem dat lachen wel.

Daer ontstond een oorlog; - de vijanden vielen in dat Land, - verwoestten zijne velden, namen bezit van zijne Sloten, en dwongen hem, met de zijnen de vlugt te nemen. Nu was hij Edelman zonder geld of goed. - Behoesten en honger drukten hem. Toen de nood ten top steeg - viel hem in, dat hij het mandenmaken geleerd had. Hij begon dus dit handwerk te oefenen, en kon dit dies te gemaklijker doen, daer hij in een groot Gewest woonde, waer zijn aenzienlijke staet onbekend was. Zijn Gemaelin hielp hem in dit werk, en zijne kinderen verkochten de manden, die hij gemaekt had. Op deze wijze onderhield hij zijn huisgezin tamelijk wel, tot dat de vreedzaeme tijden wederkwamen, dat hij bezit kon nemen van zijue goederen.'

In laeter tijd ging het bijna even zoo met de kinderen vanden zoo arbeidzaemen vader, die zelve een ongelukkig bankeroet maekte, en 'er bleef naeuwlijks zoo veel overig, dat hij weder eenen kleenen Koop-

handel kon ondernemen. Evenwel leeden zijne kinderen niets daer bij; zijne dochters werden door rijke en verstandige mannen gezocht, omdat deze met zekerheit wisten, dat zij goede huishoudsters krijgen zouden; en de zonen brachten het door naerstigheid en vlijt in korten tijd zoo verre, dat ze voornaeme Kooplieden werden in een der beroemdste Koopsteden.

IX. Nog iets van de arbeidzaamheit.

De Heer de H... bezocht eens zijnen broeder in L..... en was zeer sterk aengedaen. Nadat zij elkander eenige minuten op het hartlijkst omhelsd hadden, vroeg de Heer de H... zijnen broeder: 'Hoe gaet het met uwe kinderen?' 'Kom (antwoorde deze) en bezie hen.' Hij

bracht hem op de zael, en opende een kamer, waer uit hen een wolk van stof en een wild geschreeuw te gemoete kwam. Twee jonge knaepen trokken elkander bij de hairen heröm, en andere sprongen zoo wild door de kamer en op de stoelen, als of zij onder het laagste gemeen opgegroeid waren. Hun vader werd zoo driftig, dat hij, zonder nader onderzoek, een zweep nam, en allen, zonder onderscheid, braef afroste.

Toen ontstond 'er een nieuw geschrei. 'Ik ben het niet geweest, (schreeuwde de eene) Hendrik heeft al de schuld alleen.' 'Nee, nee, vader! (riep deze) Frederik is een godlooze jongen - het kan niet door den beugel, - laet mij het u eens verhalen, - daer heeft hij mijnen bijbel' --- 'Ja (riep een derde) ik heb geen kwaed gedaen, maer Carolina - Caroline heeft mijn doek' - 'Ik (schreeuwde Caroline) ik -- uw doek, - het is immers mijn doek, - ik hebbe u marsepain daer voorgegeven!'

De Heer de H... was door het vreeslijk alarm zoo bewogen, dat hij niet wist, wat

hij zou zeggen. Hij vattede zijnen broeder bij de hand, en nam hem mede in een andere kamer, zeggende: 'mijn God! broeder! wat is dit voor eene opvoeding?' 'Ja (antwoordde deze) zoo gaet het hier alle dagen. Ik hebbe geen vrolijk uur bij mijne kinderen. Daer is niets als dwingen, alarm maken, en moedwil bedrijven. Ik durve den stok bijna niet uit de hand leggen.'

H. Dat is verschriklijk! op deze wijze worden uwe kinderen, die uw grootste genoegen moesten uitmaken, enkel tot last.

B. Ja wel! ja wel! ik heb dikwijls verdriet in mijn leven.

H. En de kinderen zijn zeer ongelukkig, dat ze zoo veel slagen krijgen.

B. Ze zijn niet beter waerdig! waerom zijn ze zoo onrustig?

H. Is 'er dan geen ander middel, om de kinderen te bedwingen, als slagen? Gij weet, dat ik ook zes kinderen hebbe; die zijn zelden onrustig, en krijgen nog zeldzaemer slagen.

B. Ei, dan wil ik wel weten, hoe gij te werk gaet.

H. Dat kan ik u wel zeggen. Maer zeg mij eerst: wat werk doen uwe kinderen?

B. Werk? Ze zijn kinderen, hoe kunnen die toch arbeiden?

H. En waerom toch niet? De mensch is door zijnen Schepper tot arbeidzaamheit geschikt. De drift daer toe is zoo hevig, dat men die niet kan wederstaen. Wanneer hij dan niet opgeleid wordt, om iets goeds en nuttigs bij de hand te nemen, bedrijft hij allerlei moedwil en kwaed.

B. Wat zouden ze dan doen?

H. Dat willen we eens met elkander overleggen.

Hij ging hier op bij de kinderen, die hier en daer in een hoek zaten te schreiën.

‘Wel hoe, - neefje! - of nichtje! wat beduidt dit schreiën?’

KINDEREN. Hebt gij niet gezien, hoe jammerlijk vader ons gehandeld heeft?

H. Dat is mij leed. Maer ik hebbe ook gezien, hoe moedwillig stout gijlieden waert.

KINDEREN. Ja Hendrik is - neen Frederik - ja ja Frederik -- houd de mond Lotje!
- gij zijt --- wat of

zich toch zoo zotte jongen wel inbeeldt --- gij ziet het immers wel - Oom!

H. Kinderen! ik ben niet gekomen, om uwe kibbelaerijën te hooren; ik wilde u gaern eens vermaek verschaffen.

KINDEREN. Ei! wat voor vermaek toch? Lieve Oom!

H. Ik wil maken, dat gijlieden geen slagen meer krijgt.

K. Ja, als gij dat wist te bewerken. - Maer vader zal dat toch niet laten, --- hij is veel te boos. --

H. Hij zal het gewis laten, als gij mijn raed maer volgen wilt.

K. Gaern - zeer gaern, lieve Oom! wij willen uwen raed volgen, maek gij dan ook, dat wij geen slagen meer krijgen.

Hij beduidde de kinderen toen op eenen zeer vriendelijken toon, hoe goed het zou zijn, als ieder van hen eenig bapaeld werk ondernam. Zij werden daer door zoo overtuigd, dat zij ten sterksten beloofden, alles optevolgen, wat hij bevelen zou.

Hierop sprak hij weder met zijnen broeder, en bewoog hem, een vrouw voor zijne dochter aentenemen, die bekend stond

voor zeer vlijtig en zedig, en die haer onderwijs kon geven in het speldewerken, breiën en naeiën. De jongens kreegen onderrichting in het tuinieren en in het boetseeren in wasch. Allen kreegen ze meesters in het tekenen, in de geschiedkunde, aerdrijkskunde en fransche tael; en daerop vertrok de Heer de H...

Na verloop van een jaer dreeven zijne zaken hem weder nae L....., maer hij vond alles in zijns broeders huis veranderd. De kinderen liepen hem bij zijne aenkomst te gemoete, en riepen: 'Ach! duizend - duizendmael dank, lieve Oom! dat gij ons aen den arbeid gebracht hebt, wij krijgen nu in 't geheel geene slagen meer.' Toen beyverden zij zich om 't meest, om hem alle die aertige dingen te toonen, welke zij geduurende zijn afzijn gemaekt hadden.

Zijn broeder omhelsde hem met de grootste dankbaerheit en blijdschap. 'Nimmer (zeide hij). Nimmer kan ik het u vergelden 't geen gij aen mij gedaen hebt. Ik hebbe nu de beste kinderen van de werelt. Ik gelove, dat ze sederd uw vertrek naeuwlijks drie maelen slagen gehad

hebben. Mijn grootste genoegen is in bij hen te zijn. Ik zie geen moedwil - ik hoore geen kibbelaerijën meer, en daer gaet geen dag voorbij, dat ze mij door hunne vlijt en gezeglijkheit niet eenig nieuw genoeg geven.'

X. Morgenlied.

De kleene JAKOBA, die eenigen tijd blind en bijna wezenloos gelegen had aen een kwaedaertig soort van Kinderpokjes, kreeg van eenen haerer vrienden het volgende liedje, dat ze weldra na haere herstelling zeer lief zong en op het klavier speelde:

1.
Mijn God! nu mag het morgenrood
Mijn' oogjes weder streelen,
Ik hoor, nu vrij van smart en nood,
De vogeltjes weêr kweelen.

MORGENLIED. Pag: 114.

Mijn Godnu mag het morgenrood Mijn

Vivace.

oogjes weder stree-len, Ik hoor, nu

vrij van smart en nood, De vogeltjes uwer

Kreelen.

The image shows a page of musical notation for a song titled 'MORGENLIED'. The page is numbered 'Pag: 114.' in the top right corner. The music is written in a key signature of one sharp (F#) and a common time signature (C). It consists of four systems of music, each with a vocal line and a piano accompaniment line. The lyrics are in Dutch. The first system starts with the tempo marking 'Vivace.' and ends with the tempo marking 'Kreelen.' The lyrics are: 'Mijn Godnu mag het morgenrood Mijn oogjes weder stree-len, Ik hoor, nu vrij van smart en nood, De vogeltjes uwer Kreelen.'

2.

Ik zie het kruid, met daeuw besproeld,
En 't zilv'ren beekje vlieten,
Mijn hartje, dat van blijdschap gloeit,
Mag uwe gunst genieten.

3.

Het morgenkoeltje, dat hier speelt,
En floddert door mijn lokken,
Verdrijft, terwijl 't mijn koontjes streelt,
Nu allen brand der pokken.

4.

Zijt welkom, welkom! lieve zon!
Na eenen nacht zoo duister.
Hij is voorbij! - o blijdschaps bron!
Ik zie weêr uwen luister.

5.

Ik lag bijna verwezen neêr
Als een geknakte roosje,
Elk riep: 'helaes! zij is niet meer!
Dat zoete lieve Koosje!'

6.

En toch, hoe zalig was ik bij
Veel' and're kranke kind'ren!
Men troeteld' en verkwikte mij,
Om mijne smart te mind'ren.

7.

Zij vonden in den hoogen nood
Geen hulp, geen troost, geen hoeder.
Ik sluimerd' op den zachten schoot
Van een bezorgde moeder.

8.

Zij smachtten in den bitt'ren nacht,
En stierven in den morgen,
Ik werd hersteld door 's Hemels magt
En d' ouderlijke zorgen.

9.

Nu straelt de vreugd van mijn gemoed
Vol glans mij weêr uit d' oogen,
Daer al mijn leden, fris en goed,
Zich vrij bewegen mogen.

10.

Dus wijd' ik U mijn eerste Lied,
 U, die mij weêr doet leven,
 En 't oor, dat hoort, en 't oog, dat ziet,
 Hebt als op nieuw gegeven.

11.

Zoo vaek mij 't zonnlicht toelacht,
 Zal ik deez' weldaet roemen,
 En U tot in mijn laetsten nacht
 Mijn' God, mijn' Redder noemen.

XI. De muggensteek.

JAKOB. Vader! heeft de goede God ook de muggen gemaekt?

VADER. Ja zeker, Jakob! De goede God heeft alles geschapen.

J. Maer is Hij dan wel de goede God? Zie eens, hoe mij een mug daer gesto-

ken heeft! Het is een geheele bobbel geworden! Als ik 'er maer niet van sterve!

V. Wees maer te vreden; gij zult daer van niet sterven.

J. Maer vader! ik dacht toch niet, dat de goede God de muggen gemaekt had.

Liever zou ik denken, dat de duivel die gemaekt heeft.

V. En waerom toch? - de duivel heeft niets geschapen.

J. Denk eens, vader! daer lag ik gister avond te bedde, en 'er kwamen twee, en nog eens twee muggen, die mij geduurig om de ooren gonsden. Dat ging al ti-ti-ti. Daerna staken ze mij, zoo dat ik noch bidden, noch ook slapen kon.

V. Hoe zijn die muggen in uw slaepkamer gekomen?

J. Zij zullen 'er ongetwijfeld ingevlogen zijn.

V. Hoe konden zij daer in vliegen?

J. Ja, het vengster is open geweest. Gij hebt het mij zelve bevolen, dat ik het alle morgens moest open maken.

V. Dat hebbe ik u bevolen. Maer ik hebbe u ook gezegd, dat gij het des mid-

dags moest toedoen. Hebt gij dat ook gedaen?

J. Dat had ik vergeten.

V. Hoe zou dan de goede God daer voor zorgen, dat u de muggen niet ontrusten? Gij hebt 'er zelve de schuld van, omdat gij mij niet gehoorzaemd hebt. Zie, Jakob! de goede God meent het wel met u; de avondlucht is niet gezond, gelijk ik u meermaelen gezegd hebbe. Opdat gij nu in het toekomende uw slaepkamer voor de avondlucht toesluiten, en u wachten zoud voor verkoudheit en andere kwaede toevallen, konden deze muggen dienen, om u aen die zorg te doen denken.

J. Maer de muggen kunnen toch bij dag ook wel op mijn kamer komen.

V. Niet ligt. Zij vliegen slechts omtrent den avond.

J. Maer vader! als 'er nu ook een vengster aen onzen tuin was, dan zou ik het alle avonden toemaken, opdat 'er geen muggen konden inkomen.

V. Dat gaet niet aen, Jakob! dat zou een vengster moeten wezen zoo groot als de geheele tuin; - dat kan niet geschieden. Als gij wilt, dat u geheel geene muggen

steeken zullen, blijf dan op een ander tijd op uw kamer, en sluit die tegen den avond wel toe.

J. Maer, vader! wat heeft toch de lieve God daer aen, dat Hij mij laet steeken? Mij dunkt, Hij moest alle muggen dooden.

V. Wilt gij dan ook alle zwaluwen zien sterven?

J. O! neen! die arme diertjes! - die doen geen mensch kwaed!

V. Wat eeten zij dan?

J. Ik gelove van boonen en boekweit, - want daer van leven ook mijne duiven.

V. Neen, zij hebben veel te naeuwe keeltjes, daer kan geen boekweit, en veel minder kunnen 'er boonen door. Zij eeten vliegen en muggen. Let 'er maer op, als gij tegen den avond zoo geheele zwermen muggen ziet, hoe 'er de zwaluwen door henen vliegen en de muggen opsnappen.

J. O Ja, dat heb ik zelve gezien. Gisteren waren 'er wel twee- drie- ja wel vierhonderd zwaluwen, - dat ging al tiri tiri-tiri, en ze vlogen door de muggen heen.

V. Als gij dan alle de muggen doodde, moesten de arme zwaluwen van honger sterven.

J. O! Neen! laten dan de muggen leven, op dat de zwaluwen leven. Maer, vader! de lieve God moet wel kleene vingeren hebben, dat Hij de muggen maken kon

V. De lieve God heeft geene vingeren.

J. Hoe kan Hij dan iets maken?

V. Heeft de wind ook vingeren?

J. Ik hebbe dien altans nooit gezien.

V. En evenwel beweegt hij de boomen, ja rukt de daken weg.

J. Is de goede God dan ook als de wind?

V. Neen, zeker niet. Maer God kan even zoo wel zonder vingeren muggen maken, als de wind de boomen omrukt en de daken doet asvallen.

J. Dat begrijpe ik niet, vaderlief!

V. Nu, als gij grooter wordt, zult gij het wel beter begrijpen. Gae nu maer te bedde, en dank God voor het goede, dat Hij u van daeg geschonken heeft.

J. Ik wensche u een aengenaeme nachtrust.

V. Hoe? -- waerom gaet gij nog niet? - waerom krabbelt gij zoo aen de ooren?

J. Ik gelove, dat de muggen weêr komen.

V. Wel nu, als zij dan komen, denk dan aen 't geen wij gepraet hebben, en bid dan in overeenkomst daer mee! 'O lieve God! - Gij zijt een waerlijk goede God, - gij zorgt ook voor de zwaluwen, en hebt de muggen gemaekt, - gij zorgt ook voor de muggen, en hebt haer geleerd, heur voedsel te zoeken. - Ach! denk toch ook om mij, arm knaepje! en zorg voor mij! Amen.'

XII. Denk, dat het meest van u zelve afhangt, genoeg te hebben.
Blyspel.

Persoonen.

Mevrouw MEIJER .

HENDRIK .

SARA .

FERDINAND .

} Kinderen van Mevrouw MEIJER .

MARIA .

De Heer REINHART , broeder van Mevrouw MEIJER .

ALIDA , de dienstmaegd.

Het tooneel is in het huishoudvertrek van Mevrouw MEIJER .

**Een blyspel.
Eerste bedryf.**

Mevrouw, MEIJËR, HENDRIK, en FERDINAND.

(Mevrouw MEIJËR is bezig, met FERDINANDS hair in orde te brengen, HENDRIK droogt zijne handen.)

HENDRIK.

Zie zoo! dat is ook voorbij. Nu nog een uurtje na *Monsieur de la Plie*, - dan Terentius nog eens nagezien, - en - dan

(hij huppelt nae zijne moeder)

- is 't niet waer? moederlief! dan zult gij mij iets vergunnen?

MEVROUW MEIJËR.

Wat zou ik u dan vergunnen?

HENDRIK.

Ja, ja, gij lacht! Ik zie het wel aen uw vriendlijk gezicht, waer ik op hopen kan.

MEVROUW MEIJËR *(lachende)*.

Wat zoud gij hopen?

HENDRIK.

Ja, moederlief! meent gij,

dat ik den huurkoetsier niet bij u gezien hebbe? dat ik de flessenkelder en het spijsmandje niet hebbe zien vullen?

MEVROUW MEIJËR.

En wat besluit gij daer uit? looze vogel!

HENDRIK.

Ja, ja! ik hebbe het getroffen, - het is, als of ik zoo iets - als van - nae het bosch te rijden, gedroomd had.

(hij geeft zijn moeder een kusch).

Gij zult mij toch wel toestaen, moederlief! dat ik met u gae?

FERDINAND.

Nae het bosch? nae het bosch? Ach! moedertjelief, dan mag ik ook wel mede? niet waer?

MEVROUW MEIJËR.

Houd u gerust, lieve Kinders! Gij weet immers, welke afspraak wij met elkander hebben. Als het aen uit rijden gaen toekomt, laet ik de lei voor den dag halen en lezen, - dan zal het blijken, welke mijner kinders sederd zondag best heeft opgepast, en zich wel gedragen, en --

HENDRIK.

Nu ik denke, de lei zal zeer gunstig van mij getuigen.

FERDINAND *(bedrukt).*

Maer moederlief! hebt gij dan ook opgeschreven, dat ik gisteren schreiënde te bedde gegaen ben?

MEVROUW MEIJËR.

Dat kunt gij ligt denken.

FERDINAND (nog bedrukker).

Dan zal ik niet meê mogen?

MEVROUW MEIJËR.

Wel, ik hebbe het nog niet opgerekend: - maer als gij het met schreiën denkt te winnen, moet gij voorzeker te huis blijven.

FERDINAND

droogt zijn oogen af. Als het maer niet erg voor mij afloopt. Ik zorge - ik zorge. --

MEVROUW MEIJËR.

Nu zorg vrij, - maer niet door te grijnzen: dat is een verkeerde zorg - maer zorg, dat gij het van daeg zeer goed maakt, - en, dan denke ik - ja lach maer! - hoe staet het met wasschen?

FERDINAND.

Ik heb mij zeer schoon gewasschen, de oogen, de ooren, het aengezicht, den hals, de handen - alles hebbe ik gewasschen. - Het was maer ter deeg koud, dat water, - Alida had het pas uit de pomp gehaald. Ik heb ook mijn mond gespoeld, - zie maer, hoe wit mijne tanden zijn!

MEVROUW MEIJËR.

Allerbest! hebt gij ook Badwater gedronken?

F E R D I N A N D .

Ja, moeder! een geheel glas vol.

M E V R O U W M E I J Ë R .

Kom, kleene bolle jongen! ik moet u een zoen geven, daer gij zoo fris zoo zuiver zijt.

F E R D I N A N D .

Maer, moeder! Miezus wast zich geheel niet naer behooren. Zij neemt slechts een zeer kleen slorpje water uit de waschkom, houdt dat eerst een poos in de hand, en wrijft 'er dan de oogen meê, dat ze rood worden.

H E N D R I K .

Ja, moeder! Maria is een zeer zuinig meisje, vooral op water en zeep. Ik gelove, dat men al het water, dat zij 's morgens tot wasschen, afspoelen en drinken gebruikt, wel in een koffiekop kan bergen.

M E V R O U W M E I J Ë R .

Kinderen! gij weet, dat ik niet houde van het aenbrengen, - als een van u misdoet, verneme ik het niet gaern van mijne andere kinderen, omdat ik gaern zie, dat gij malkander lief hebt, en wel elkander waerschouwt, maer geen onrust verwekt door malkander bij mij aenteklagen. Voor ditmael echter doet gij 'er misschien wel aen, omdat uw zuster zich daer door bloot stelt voor veele

ongemakken. Dat arme kind! Zij beneemt zich zelven allen genoeg. Zij zal van daeg weder een zeer verdrietigen dag hebben. Het slaet daer reeds half zeven, en nog slaept zij!

F E R D I N A N D .

Ik ben nu goed opgestaen, niet waer? moeder! Al vóór zes uuren was ik uit het bedde.

M E V R O U W M E I J Ë R .

Ja wel, dat is zoo't behoort.

F E R D I N A N D .

Krijge ik dan nu ook niet een paer van die abrikoozen, welke gij gisteren gekocht hebt?

M E V R O U W M E I J Ë R .

Wel zeker! Ik zal mijn wakkeren lieven jongen niet vergeten, als ik abrikoozen uitdeele.

(zij knijpt hem in de wangen).

Tweede bedryf.

De vorigen en M A R I A .

M A R I A

met een gemelijk gelaet. Is het al zes geslagen?

H E N D R I K .

Ha! ha! zes! - vraeg liever, of het al zeven geslagen is?

MARIA.

Nu, wat gaet dat u aen?

(zij begint te schreiën.)

MEVROUW MEIJËR.

Mietje! al weder zoo gemelijk? - denk er toch om, arm meisje! dat ge u zelven alle vreugde beneemt, als ge uwe eigenzinnigheid niet te keer gaet. Ik dacht, dat mijn dochter mij een goeden morgen wenschen, en vernemen zou, hoe ik gerust had --- hoe komt gij zoo verdrietig?

MARIA.

Goeden morgen! moeder!

MEVROUW MEIJËR.

En uwe broeders! - Ziet gij die dan niet?

MARIA.

Goeden morgen, Hendrik!

FERDINAND.

Goeden morgen, zuster Maria! Hendrik en ik

(hij draeit eenige keeren op den voet om)

krijgen abrikoozen. Moederlief heeft die gisteren gekocht. Wij zijn ten zes uren opgestaen.

MARIA.

Houd uw mond, zotte jongen! Moeder! Ferdinand laet mij niet met vrede; Ferdinand zoekt twist.

MEVROUW MEIJËR.

Wat doet hij u dan?

MARIA.

Hij zegt geduurig: 'Ik krijg abrikoozen! Ik ben ten zes uren opgestaen!

MEVROUW MEIJËR.

Ik zie daer in niets onbehoorlijks. Dat de zoete jongen om zes uren is opgestaen, is waer, - dat ik hem abrikoozen beloofd hebbe, is ook waer, - dat hij daer over eenige vreugde heeft -, wie kan hem dat kwalijk nemen? en wat kan hij het helpen, dat gij zoo lang geslapen, en dus u zelve van de abrikoozen beroofd hebt?

MARIA (*schreiënd.*)

Ach! moeder! mijne oogen! mijne oogen!

MEVROUW MEIJËR.

Wat hapert u dan aen de oogen? laet mij eens zien! - Ach! kind! wat hebt gij geduurig ongemakken! de oogen zijn zoo rood als bloed! Waer mag dat wel van daen komen?

HENDRIK.

Gij hebt ze immers nog niet verkoeld met een meenigte van dat koude putwater, waer meê gij ze alle morgens zoo vlijtig wrijft, niet waer?

MARIA.

Wel nu, wat raekt dat u? die jongen moet in alles meêpraten.

MEVROUW MEIJËR.

Maer, Mietje! zeg mij eens, op uw geweten, wascht gij u dan alle morgens, zoo als ik u gezegd hebbe, met koud water?

MARIA

laet het hoofd op zijde hangen, en zwijgt.

MEVROUW MEIJËR.

Gij doet dit dan niet? en dat, daer ik u gezegd hebbe, dat het frissche water het beste middel is, om de zenuwen te sterken, en inzonderheit ook de oogen te zuiveren, de tanden schoon te houden, en den mond voor allen kwaed te bewaren. Wie heeft dan nu de schuld daer van, dat gij zeere oogen hebt? - arm, ongelukkig kind! hoe veel hartzeer zult gij u zelven nog toebrengen door uw eigenzinnige traegheit en ongezeglijkheit! Hoor nu eens! de abrikoozen zijn verbeurd, uwe oogen hebt gij nu zelve bedorven, en dus ondervindt en gevoelt gij, welke bedroefde gevolgen het heeft, wanneer men maer zijn eigen zin wil volgen. Vang toch op dit oogenblik aen, goed te zijn; strijk uwe gemelijke rimpelen van uw voorhoofd weg! wasch u, en kleed u aen. Ik zal ondertusschen met uwe broeders een morgenlied zingen.

Derde bedryf.

De Vorigen.

MEVROUW MEIJËR, *Ferdinand op den schoot hebbende.*

Nu, Hendrik! waer is uw musiekboek? kom, speel opt, dat wij vrolijk worden, en lust krijgen, om aen 't werk te gaen! Misschien speelt gij de boosheit van uwe zuster wel weg. Mietje! let 'er op, welk een mooi liedje wij zullen zingen.

HENDRIK.

Welk een liedje verkiest moeder? -- dit? - *loof, loof den Heer?*

MEVROUW MEIJËR.

Ja wel goed. Ik zinge het gaern, en ik wete ook, dat gij dit liefst speelt.

FERDINAND.

Ja, ja, Heinbroer! *Loof, loof den Heer! o morgenzon!* dat is dat lieve wijsje, - dat kan ik ook meêzingen.

(HENDRIK speelt op het Clavier, en Mevrouw Meijër met Ferdinand zingen nevens hem.)^(*)

(*) Dit Lied kan op de zelfde zangwijze gezongen worden als *het morgenlied*, hier voor bl. 114.

‘Loof, loof den Heer, o morgenzon!
 ‘En wek ons met uw straelen;
 ‘Doe vreugde en lust, o Vreugdebron!
 ‘In onze harten dalen.

(Terwijl ze hier meê bezig zijn, maekt Maria een groot geraes onder het aenkleeden, trekt nu de eene dan de andere lade der Commode open, en stoot die met geweld weder toe, zoo dat Hendrik verscheidene maelen zeer misnoegd nae haer omziet, en haer moeder haar met den vinger bedreigt.)

HENDRIK.

Dat is evenwel niet uittestaen; zoo een geraes als dat meisje maekt! Ik bidde u, moeder! dat gij haer gebiedt, stil te zijn, anders kan ik inderdaed niet voortspelen.

MEVROUW MEIJËR.

Maria! eens vooral, wees gerust en houd u stil! Wilt gij knorrig zijn, zijt het dan voor u zelve, maer stoor een ander niet, die vergenoegd en vrolijk zijn wil. Als gij nog éénmael zulk een gedruisch maekt, kunt gij verzekerd zijn, dat 'er straf zal volgen, die gij gevoelen zult. Hendrik! gae nu voort.

HENDRIK *begint weder te spelen, en zingt met zijne moeder en broêrtje:*

‘Loof gij, mijn ziel! ja prijs den Heer;
 ‘Loof Hem in kruid en bloemen;
 ‘Hij stort rondsom u zegen neêr,
 ‘En zoud gij Hem niet roemen?

MARIA (*Hendrik aen den arm stootende*)

Hendrik! Hendrik! maek mij dien gesp eens te recht; - de tong is 'er uitgevallen.

HENDRIK.

Heb ik dan wel ooit een zoo lastig meisje gezien? lieve moeder! ik bidde u toch, zend die kleene onrust, daer ze is, zoo lang, als ik spele, van hier weg!

MEVROUW MEIJËR.

Hier in dezen hoek, zegge ik u, zonder u te bewegen, tot dat wij ons gezang geëindigd hebben! Uw geheele gedrag van heden zal op het leitje komen.

(*MARIA zet zich onder een boos geneul ter aangewezenen plaetse.*)

HENDRIK *zingt en speelt voort, en de andere zingen met hem.*

‘Daer 't vogeltje de lucht vervult
 ‘Met blijde lofgezangen,
 ‘Zelfs 't wild van 't woud zijn danktoon brult,
 ‘Zoud gij dien toon niet vangen?

(terwijl Hendrik den derden regel: Zelfs 't wild van 't woud zijn danktoon brult, speelt, knikt hij Maria lachende toe.)

MARIA.

Ach! moeder! dat is immers niet geoorlofd? Hendrik zingt van 't *brullen der wilde dieren*, en knikt mij lachende toe, als of ik een wild dier was. Dit ben ik immers niet? - Hendrik mag een wild dier zijn!

MEVROUW MEIJËR.

Kinderen! gij veroorzaekt mij heden eenen zeer onaengenaemen morgenstond. Hendrik! uwe spotternij is hier zeer ongepast; als men anderen aenmoedigt tot den lof des Heeren, moet men hen niet kwellen. Ik zal dat op zijnen tijd gedenken. Maer gij, ongeschikte meisje! gij zijt niet waardig, in ons gezelschap te zijn; - vertrek!

Vierde bedryf.

Mevrouw MEIJËR, HENDRIK, FERDINAND, en ALIDA.

ALIDA.

Mevrouw! hier is de Chocolate met de boterhammen, zoo als gij bevolen hebt. Begeert gij nog iets anders?

MEVROUW MEIJËR.

Niets, als dat gij

aen Maria zegt, dat zij zich zindelijk moet aenkleeden. Als wij de Chocolate gebruikt hebben, moet zij mij laten zien, hoe zij gekleed is.

Alida vertrekt.

MARIA, *door een kleene scheur van de deur.*
Moeder!

MEVROUW MEIJËR.
Wat is het nu weder?

MARIA.
Krijge ik dan geen Chocolate?

MEVROUW MEIJËR.
Zijn dan uw aengezicht en handen gewasschen? is de mond gespoeld?

MARIA.
Ik zal het straks doen.

MEVROUW MEIJËR.
Gae heen, stout kind! gij weet de wet van ons huis. Niemand krijgt Chocolate of eenig ontbijt, die niet gewasschen is, en den mond niet gespoeld heeft. -

tot Hendrik en Ferdinand, welken zij Chocolate toereikt.

Leert toch oplettende zijn op u zelve, dat gij geene kwaede gewoonten laet inwortelen. Gij ziet in uwe ongelukkige zuster, hoe zwaer het valt, die weder afteleggen. Haere eigenzinnigheid, die zij zich heeft aangewend in dat half jaer, dat zij bij mijne zuster geweest is, heeft haer reeds zoo veele tra-

nen gekost, zoo veel berisping, zoo veel slagen toegebracht, zoo veele vermaeken en genoegens doen missen; en nog kan zij die niet afleggen.

HENDRIK.

Ik denke niet, lieve moeder! dat mijne eigenzinnigheid u leed aendoet.

MEVROUW MEIJËR.

Neen, maer des te meer uwe spotternijën. Hendrik! Hendrik! een spotvogel maekt zich ligt overal gehaet.

FERDINAND.

Ben ik dan ook een spotvogel? moederlief!

MEVROUW MEIJËR.

Juist dat niet. maer dat geduurig schreiën! - zie mij maer aen - het is mij ernst; - dat geduurig schreiën - past dat ook wel voor een jong heer, die een hairzak dragen wil?

FERDINAND.

Waerlijk! ik zal niet weder schreiën. Neem mij maer meê nae het bosch!

MEVROUW MEIJËR.

Wij zullen zien. Hier, kinderen! hebt gij uwe abrikoozen. Gaet nu nae uwen taelmeester. Het heeft reeds voor een vierde uurs zeven geslagen.

Zij gaen weg.

Vyfde bedryf.

Mevrouw MEYËR, MARIA.

MARIA

komt binnen met roode opgezwollene oogen. Ik ben nu gereed, moeder! staet u nu mijne kleeding niet wel aen?

MEVROUW MEIJËR.

Zeer wel. Als gij nu ook in uw hart maer wel in orde zijt. Hoe staet het met uw wasschen?

MARIA.

Ik hebbe mij gewasschen; ik moet alleen nog mijn mond spoelen.

MEVROUW MEIJËR.

Haest u dan, dat gij nog op uwen tijd ter schole komt.

MARIA

laet het hoofd op zijde hangen. Moet ik dan nae school gaen?

MEVROUW MEIJËR

Wat is dat voor een wonderlijke vraeg? Gij moogt immers nooit buiten noodzake te huis blijven.

MARIA.

Als ik toch nu maer eens te huis mogt blijven!

MEVROUW MEIJER.

En waerom dat?

MARIA (*schreiënde*)

De kinderen kunnen immers zien, dat ik geschreid hebbe? Dan spotten zij met mij, en zeggen: 'Zie

eens! Maria heeft geschreid! zij heeft zekerlijk slagen gekregen van haere moeder!
laet mij toch nu te huis blijven!

MEVROUW MEIJËR.

Gij zijt een onnozel meisje. Indien gij uwe haetlijke eigenzinnigheid liet varen, zoud gij altijd wel in uw schik zijn, en genoeg hebben. Maer, zoo lang gij die behoudt, zijt gij altijd onvergenoegd, 't zij ge in de school of te huis moet zijn. Geloof mij, Mietje! al waert gij een konings dochter, en ook dan zoo eigenzinnig, als gij nu zijt, zoud ge geen vergenoegd uur hebben.

MARIA.

Beproof het nog maer éénmael! laet mij nog maer ééns te huis! dan zult gij zien, dat ik vergenoegd ben.

MEVROUW MEIJËR.

Goed! gij zult te huis blijven. Ik zal u dan, hoe min gij dit ook verdiend hebt, eens een paer vergenoegde uren verschaffen. Ik late u vrijheit, om te doen wat gij verkiest. Wat wilt gij dan nu doen?

MARIA. (*zich bedenkende*)

Speelen, moederlief! op het Domineetje! ja - op het domineetje. Maer neen, daer is niemand, die met mij speelt. Mijne broeders zijn bij den taelmeester. Truitje zal in de school

zijn. Wist ik maer, wat ik doen zou! Ik wil - ik wil breiën.

MEVROUW MEIJËR.

Breiën? - daer is uw breiwerk. Wees nu vlijtig en vergenoegd. Ik zal intusschen voor de huishouding gaen zorgen.

Zij vertrekt.

Zesde bedryf.

MARIA alleen.

Na eenige naelden afgebreid te hebben, loopt zij nae het vengster; ziet twee haerer bekenden voorbijgaen, en roept die uit het vengster na.

Waer heen? Henriette! Waer heen? Louise! - Zij zullen nae het visschengaen zien. O! wat hebben zij het goed! Ik moet altijd te huis zitten als een non. Doch, wat helpt dit? - Vermaekt u braef in uwe wandeling.

Zij haelt het vengster toe, - valt in een leeningstoel - breidt met grooten weerzin - trekt de kous heen en weder - buigt de naelden krom - enz.

Ja het is toch maer zoo, armer en ongelukkiger kind, dan ik ben, is 'er niet onder

de zonne -- Daer zijn de dochters van den Raedsheer, - die gaen nae het veld, om te zien visschen, - en ik, - hier moet ik zitten breiën als een slaevin. - ik moet arbeiden als om een dagloon, - en mijne broeders - *votre serviteur monsieur! comment vous portez vous?* dat is alles, wat zij uitvoeren. Zij hebben Chocolate gekregen! - zij hebben abrikoozen gekregen! - altijd is het bij moeder: 'goede Hendrik! - lieve Ferdinandje!' - en ik - ja, als ik een stiefkind was, kon moeder niet slimmer met mij handelen!

Zevende bedryf.

MEVROUW MEIJËR, MARIA.

MEVROUW MEIJËR.

Hoe! wat is dit? Gij zoud immers recht vergenoegd zijn, als gij uit de school mogt blijven, - en wat zie ik nu? Uw gelaet staet zoo erbarmlijk treurig, als of u het grootste hartzeer was aengedaen. Wat hapert 'er nu weder?

MARIA diep zuchtende.

Ach!

MEVROUW MEIJËR.

Zoo zuchten! -

hebt gij dat van uw speelmeisje Saertje geleerd? - ik wenschte, dat gij liever haer vlijt, haer naerstigheid en gezeglijkheit van haer leerde; - dat meisje heeft ongelukkiglijk dat zuchten aangewend, en dat zonder reden, - ik hope, dat zij het geheel overwinnen zal, en hoore met vreugde, dat zij daer toe haer best doet, omdat het voor lichaem en ziel nadeelig is; maer hoe veel nadeeliger zijn uwe kwaede gewoonten, die ik vreze, dat u al weder doen zuchten, en, zoo gij misschien meent, met reden doen zuchten, daer gij 'er zoo onvergenoegd uitziet.

M A R I A .

Ja wel, moeder! ik ben zoo dwaes niet als Saertje, dat ik zonder reden zuchten zou; - dat meisje mag uitgaen en doen, wat zij wil, - ik moet altijd te huis blijven. Daer straks gingen de dochters van den Raedsheer hier voorbij, om nae het visschen te zien. En ik, - ik moet maer breiën en altijd te huis zitten.

M E V R O U W M E I J È R .

Altijd te huis zitten? foei! schaem u dit te zeggen. Zondag nog hebt gij mij in mijn wandeling vergezeld; en dat gij niet meermaelen verlof krijgt, om uittegaen, is alleen uw eigen

schuld. Immers door uw halstarrig gedrag hebt gij dezen dag al weder voor u zelve bedorven, en, als gij u niet spoedig betert, zult gij uw gansche leven bederven. Hoe ziet uw kous 'er uit? laet eens zien!

Maria geeft de kous over, en keert haer gezicht daer van af.

Zoo, daer hebben wij het al! het schijnt wel, dat gij u van daeg 'er op toelegt, om u zelve allerleië straf op den hals te halen. Dit is immers alles weder verknoeid en bedaeuweld, - de naelden verbogen en 't werk verbrod! Weet gij wel, wat straf daer op staet?

(zij grijpt nae de roede).

MARIA.

Ach! moeder! wat wilt gij doen! ik bidde, ik bidde u, verschoon mij voor dit mael, - ik zal het van mijn leven niet weder doen.

MEVROUW MEIJËR.

Dat had gij voor een uur moeten besluiten. Nu is het te laet.

Zij geeft haer eenige sterke slagen met de roede op haere handen, en Maria, begint hard op te schreiën.

Agtste bedryf.

De vorigen, HENDRIK, FERDINAND.

F E R D I N A N D .

Moederlief! de koets komt.

H E N D R I K .

Waerlijk! zij komt reeds in de straet aen; de koetsier --- maer wat is hier te doen? Is de lei reeds ten deele gelezen?

M A R I A .

Laet mij gaen! wat gaet het u aen?

M E V R O U W M E I J È R .

Kinderen! laet dit ongelukkige meisje aen haer zelve over. In die booze luim, waer in ze nu is, neemt ze alles kwaed op. Gij moogt schertsen of ernstig zijn, zij zal zich altijd beledigd achten. De gehele werelt is bij haer verkeerd, maer zij bedenkt niet, dat de werelt goed is, en dat de oirzaak van haer misnoegen alleen bij haer zelve schuilt. Hendrik! breng het leitje eens hier, en lees het op; en gij, Maria en Ferdinand! luistert toe!

M A R I A .

Laet het toch blijven!

F E R D I N A N D

Als 'er maer van mij ook niets kwaeds op staet; - ik vreze -

H E N D R I K (*het leitje lezende.*)

Hendrik: Maendag voormiddags, geschikt en vlijtig. Namiddag heeft hij zich in een gezelschap zeer bevallig gedragen. Dingsdag voormiddag:

(*hij haelt de schouders op*)

heeft hij zijne medeleerlingen met moedwillige spotternij gekweld. Namiddag. Weldadig omtrent een arm kind. Woensdag. Vlijtig en goed gewerkt; tusschen beide toch, moedwillige spotternij.

Maria: Maendag voormiddag; vlijtig en vreedzaam. Namiddag: eigenzinnig. Dingsdag voormiddag: knorrig; Namiddag: knorrig en twistziek. Woensdag: zeer ongeschikt stout.

Ferdinand: Maerdag voormiddag. Zeer zoet. Namiddag, stil en vlijtig. Dingsdag voormiddag: zedig en inschiklijk. Namiddag: verdrietig. Woensdag, Zoet.

M E V R O U W M E I J È R .

Nu Maria! reken nu eens, wie de stoutste geweest is.

M A R I A .

Dit weet moeder reeds, ik zie het al. Maer neem mij nochtans meê nae het bosch, bidde ik u.

MEVROUW MEIJËR.

Is die vraag u waerlijk ernst?

MARIA.

o Ja! lieve Moeder!

MEVROUW MEIJËR.

Ik kan het bijna niet geloven. Want als het u ernst geweest ware, dat gij meê wildet, zoud ge u meer moeite gegeven hebben, uwe eigenzinnigheid te keer te gaen. Indien gij inderdaed deelen wilt in de vermaeken, welke ik mijne kinderen somtijds pleege aentedoen, zoek dit dan door vlijt en gehoorzaamheit te verdienen. Voor ditmael groete ik u, en hope, dat ge u zult beteren. Hendrik en Ferdinand moeten mij volgen.

HENDRIK.

Vaerwel Maria! zoek toch die booze rimpels wegtekrijgen, die u anders op het voorhoofd vast zullen groeiën.

FERDINAND.

Dag Mie zus! als ik aerdbeiën vinde, zal ik u ook wat medebrengen.

(Zij gaen weg.)

Negende bedryf.*MARIA.**Zij slaet de handen te saemen, en schreiënd zegt zij:*

Ach, ach! ik arm kind! ik arm kind! den ganschen dag moet ik te huis blijven. Mij wordt geene vreugde gegund. Dat ik toch maer bij mijne Moeië ware! was ik daer slechts! daer had ik het goed; daer kon ik slapen, zoo lang ik wilde, en gaen, waer het mij lustte. Maer hier zit ik als in een tuchthuis, - als in een gevangenis. Wist mijne Moei maer, hoe het mij hier gaet! ach! ik arm kind!

Tiende bedryf.*De Heer REINHART, MARIA.***REINHART.**

Hoe! waerom zoo alleen? ik gelove, dat mijn nichtje bedroefd is.

MARIA.

Ach Oom! ach Oom! ach lieve Oom!

REINHART.

Maer zeg mij toch eens, meisje lief! waerom schreit gij?

(hij neemt haer op de knie.)

Gij zijt immers niet ziek?

M.

Ja wel! Ja wel! zie maer eens, hoe roode oogen ik hebbe.

R.

Ach! arm kind! maer gij moest doch niet schreiën, mijn lieve meisje! vooral niet! anders loopt gij gevaer van roode druip-oogen te krijgen. In de stad, waer ik wone, is een meisje, dat geduurig zoo veel geschreid had, dat 'er de oogen geheel zeer werden en bijna uitzwoeren. Maer waer is uwe lieve moeder?

M.

Die? - die is nae het bosch gereden.

R.

Nae het bosch? en heeft zij u niet mede genomen? waer zijn dan uwe broeders?

M.

Die zijn alle medegereden.

R.

Wel zoo! heeft uw moeder zulke trekken? laat haer slechts bij mij komen. Ik zal het haer ter deege zeggen, dat ze u van dit vermaak uitsluit.

M.

Ja, ja, dat is niet iets nieuws. Haer Hendrik en Ferdinand je worden altijd voor-

getrokken. Die hebben van daeg ook Chocolate en Abrikoozen gekregen, en ik moest ter kamer uit. Ach! mijn lieve Oom!

(zij schreit)

ik - ik heb slagen gekregen in plaets van mijn ontbijt!

R.

Heeft dat uw moeder gedaen? Nu wete ik waerlijk niet, wat ik daarvan moet zeggen. Een eenig dochtertje zoo kwalijk te behandelen! Zeg mij toch, van waer het komen mag, dat uw moeder u zoo op eens haere liefde heeft onttrokken? Immers gij waert te voren altijd haer lieve Mietje, en als ik hier kwam, was 'er geen einde aen haeren lof over u. Waerom toch heeft zij u nu geene Abrikoozen gegeven?

M.

Ik had een beetje te lang geslapen.

R.

Zoo. Maer dan had zij u ten minsten Chocolate kunnen geven. Gij hebt immers niet nog iets verzuimd of verkeerd gedaen, dat ze reden had, om u ook dit te weigeren?

M.

In 't geheel niet. Ik had mij, wel nog niet gewasschen, toen de Chocolate gebracht werd, maer dat had ik naderhand ook kunnen doen.

R.

Ja wel; maer 't geen mij nog het meeste spijt, is, dat zij u ook nog geslagen

heeft. Toen was 'er immers niet nog wat voorgevallen?

M.

Ik wete niets, dan dat ik een weinig ongeschikt gebreid had.

R.

Nu als het anders niet is. Maer, hoor eens, lieve Mie! wanneer Ferdinandje ook eens zoo lang geslapen had, zou uw moeder hem dan wel abrikoozen gegeven hebben?

M.

Dat gelove ik niet.

R.

Dat knaepje schijnt wel eens wat traeg te zijn. Gebeurt het hem ook niet wel eens, dat hij zich niet ten behoorlijke tijde wascht?

M.

Dikwijls genoeg, lieve Oom! Nog in de vorige week had hij zoo lang gesammeld, tot dat Christiaen de Chocolate binnen bracht.

R.

En evenwel gaf uw moeder hem Chocolate?

M.

Neen. Toen moest het wijsneusje den mond spoelen en zich wasschen, en kreeg 'er niet van.

R.

Dat was recht. Maer krijgt hij somtijds ook wel slagen?

M.

o Ja! onlangs had hij zijne boeken

in het hof gesmeten; en toen heeft moeder hem braef gekastijd.

R.

Kon haer dit van 't hart? Ik dacht, dat hij haer liefling was.

M.

Ja wel is hij dat, hij is haer hartendiefje. Maer waerom maekte hij het niet beter?

R.

Maer Mielief! wanneer uw moeder nu even zoo met u handelt als met haer hartendiefje, zou ik ook denken, dat ze u ook lief heeft.

M.

Dat kan ik bijna niet geloven.

R.

Gelooft gij dan niet, dat gij alles zoud gekregen hebben, wat Ferdinand gekregen heeft, als gij van den morgen even zoo zoet geweest waert als hij?

M. (verlegen.)

Ik gelove wel ja.

R.

Zeg dan nu eens, wie is dan de oirzaak van al dat ongenoegen, 't welk gij van daeg hebt, uw moeder - of gij?

M. (zeer zacht)

Ik.

R.

Wel nu, dan moest gij ook op die goede moeder niet boos zijn. Ik wil u eenen goeden raed geven, om in het toekomende zulke verdrietige dagen te vermijden. Des morgens moet gij vroeg uit uw

bed opstaen. Dan zal uw moeder vriendlijk zijn, - dan zal zij zich verwonderen, --
‘wel! wel!

(zal zij zeggen)

hebbe ik niet eene wakkere dochter?’ Dan moet gij in een hoek gaen, en den goeden God danken, dat Hij u een zoo zacht bedde geschonken, uwe oogen en alle uwe leden gezond bewaerd, en u eene zoo lieve moeder gegeven heeft. Let 'er maer eens op, hoe zeer vergenoegd het u zal maken, wanneer gij nadenkt, wat al goeds de groote God aen u doet! - Dan spoedig in koud water gewasschen en daerop aengekleed, - dan zult gij zoo vlug en levendig zijn als een vischje in 't water. Alle die lelijke rimpels zullen dan verdwijnen, die nu op uw voorhoofd zijn. Zie voorts wel toe, dat gij alles doet, wat uw moeder en broeders gaern hebben; waerom toch zoud gij dit niet doen? daer elk u dan beminnen en liefkoozen zal.

M.

Lieve Oom! als ik maer kon!

R.

Waerom niet? beproef het maer, - het zal wel gaen. Hoe zou het u aenstaen, als ik u nu eens op mijn Chais nam, en met u nae uwe moeder in het bosch reed? dan

kon ik eens zien, hoe gij u nu zult gedragen.

M.

O! gij zijt toch een goede lieve Oom! Ik zal mij schielijk aenkleeden; en waerlijk, Oomlief

(zij kuscht hem de handen)

ik zal mijn uiterste best doen, om recht zoet en gehoorzaam te zijn. Ik zal mijne moeder met traenen vergiffenis afbidden, dat ik haer zoo veel verdriet hebbe aengedaen, en haer beloven, dat ik dit nooit weder doen zal.

R.

O! wat zal ik nu uwe moeder en u allen blijdschap verwekken!

Zij gaen weg.

XIII. De kaeuw.

De kleene Lodewijk kwam eens met een groot vreugdegejuich nae huis, en bracht een Kaeuw mede, roepende: Vader! Vader! een kaeuw! een kaeuw!

V. Hoe komt gij daer aen?

L. Ik heb die van neef Andries; deze heeft een geheel kaeuwennest uitgehaeld. één heeft hij mij gegeven, en de andere voor zich zelven gehouden; de overige zijn weggevlogen.

V. Maer wat wilt gij met dien vogel doen?

L. Ik zal aen ieder poot een belletje binden, en hem dan in de kamer laten omvliegen - he! - dat zal gaen - klink! klink! Hoor maer eens, hoe hij schreeuwt!

V. Maer Lodewijk! wie hebt gij liever, de Kaeuw - of Lotje, uw zusje?

L. Waerom vraegt vader dat?

V. Antwoord mij maer, wie gij liefst hebt?

L. Wel zeker Lotje. O! als zij maer spreken kon, zou zij, zoo wel als ik, zich met de Kaeuw vermaken.

V. Maer de Kaeuwen zijn altijd in de weer. Ze bijten aen alles, wat hen voorkomt. Men heeft voorbeelden, dat ze kleene kinderen in de oogen gebeten hebben. Nu ligt uw zusje vaek alleen in de wieg, zonder dat er iemand bij haer is.

L. O! Vader! ik zal den geheelen dag op haar passen.

V. Dat kunt gij niet doen. Gij zijt immers dagelijks zes uren in de school.

L. Dan kan de meid bij haer blijven.

V. Dit laet haer werk niet altijd toe. Soms hebbe ik gezelschap, dan moet zij mij bedienen. Als nu eens in dien tijd de kaeuw nae uw zusje vloog, en haer beet - dan zou ze wel schreiën - maer niemand zou haer hooren, en als men bij haer kwam, ware welligt één haarer oogen reeds uitgepikt ---

L. Dat verhoede God! dat wil ik niet hopen.

V. Bedenk het maer eens zelve! als uw zusje groot wierd, en klaegde: 'Ach! ik arm meisje! ik heb maer één oog! dat is de schuld van mijnen broeder Lodewijk, met zijnen kaeuw, dien hij tegen den wil van vader in huis bracht'! hoe zoud gij dan te moede zijn?

L. Mijn arme Lotje! mijn lieve zusje! zou ik dat van een oogje beroven? neen, dat zal nooit geschieden. Liever wil ik den kaeuw voor uw oogen den kop afdraeïen!

V. Dat is niet nodig. De kaeuw heeft u geen kwaed gedaen.

L. Wat zal ik 'er anders meê beginnen? Zal ik hem Andries wedergeven?

V. Dat kunt gij doen; maer zeg 'er hem bij, dat hij hem niet betrouwen moet, dat hij hem ligtlijk in zijn oog zou pikken.

LODEWYK gehoorzaemde zijnen Vader, en bracht nog in het zelfde uur, dat hij 'er met zijnen vader over gesproken had, den kauw aen zijnen neef Andries te rug. Dit stond zijnen vader zoo wel aen, dat die heimlijk een schoonen Kanarievogel voor Lodewijk kocht, en dien in zijn slaepkamertje liet hangen. Dit maekte hem tienmael meer vreugde, dan de kaeuw hem ooit zou gegeven hebben.

Maer Andries was eens bijna zeer ongelukkig geweest. Hij had den kaeuw op de hand en streeelde hem, en toen beet het ondankbaere dier nae zijne oogen, en had het met zijn bek een halve duim verder geweest, had het hem in 't oog gebeten, en welligt voor altoos daer van beroofd.

XIV. De groote buitenplaets.

De Heer GOEDHART was altijd te vrede, schoon hij slechts een zeer klein inkomen had, en veel ontbeeren moest, 't welk anderen genoten.

‘Kon ik (dacht hij bij zich zelven) mijne kinderen zoo verre brengen, dat zij te vrede leerden zijn met het geen zij hebben, en dat geene gering achtten 't welk zij niet bekomen konden, dan zoude ik hen gelukkiger maken, dan wanneer ik veele duizende Daelders voor hen verzamelde.’

Met dit oogmerk ging hij op eenen helderen zomerschen avond in een openbaer Lusthof wandelen^(*). Zijn kleene Philip

(*) Zulke openbaere Lusthoven zijn in dat Land, waer de Heer Goedhart woonde, zeer gemeen bij de Steden, even als het Hout bij Haerlem, Alkmaer enz.

moest hem vergezellen. Bij den ingang bleef Philip vol verbaesdheit staen. Hij zag door een lange laen, in wier midden en ook aen het einde twee groote pleinen waren, waer sonteinen stonden, welker eene versierd was met het beeld van Hercules, daer hij de Lernasche slang ter nedervelt; - de andere met dat van Actaeon, zoo als hij van zijne honden verscheurd wordt. Hier klapte Philip in de handen, en riep uit: 'heden! Vaderlief! wat zie ik? Zoo iets heb ik in mijn leven nog nooit gezien.' 'Gij zult nog meer zien', antwoordde de vader, en geleidde hem door die lange laen; daer troffen ze, als ze naeuwlijks dertig treden gedaen hadden, steeds nieuwe laenen aen, die ter rechter- en ter slinkerzijde waren aengelegd. Sommigen met Taxis-, andere met dennen-, of elzen-, en weder andere met kornoelje- of zelfs met kersenboomen beplant.

De Heer Goedhart bracht zijn Phlipje door eenige dezer dreeven, en daer vonden ze nieuwe merkwaardigheden. Nu eens kwamen zij bij een bloemhof, dan bij eenen moestuin, nu bij een beek of vijver, dan bij een aengenaem grasperk. Hier en gins

troffen zij wandelende gezelschappen aen, die in Priëeltjes of op Grasbanken gingen zitten, en zich met een vischmael en een glas wijn, of met wat ham en bier verlustigden.

Philip zag eerst deze luiden dan zijnen vader ernstig aen, als wilde hij zeggen: 'Dat ik ook zoo meê kon doen!'

Zijn Vader bemerkte dit, en liet zich eenige boterbammen en een bord vol kersen geven; meer kon de goede man niet betalen; - nu gingen ze ook op een grasbank zitten, en aten met smaek.

'Lieve Vader! (zeide de jonge Philip,) Wat is het hier mooi! dat wij toch ook zulk een hof hadden! Ik wilde wel eens weten, waerom wij juist zoo spaerzaam leven moeten. Gij zijt een zoo goed man, vaderlief! en anderen, die niet zoo goed zijn als gij, hebben veel meer in de werelt!'

GOEDHART. Gij spreekt als een kind, Philip! - ik ben zeer rijk!

PHILIP. Waer hebt gij dan uwen rijkdom?

G. Ik heb een veel grooter buitenplaets dan deze Lusthof.

P. Gij? Mag ik die dan wel eens zien.

G. Ja wel. Ik zal u die terstond toonen.

Straks nam hij zijnen zoon bij de hand, en bracht hem door het Lusthof henen in het ruime veld. Daer klommen zij op een kleenen heuvel, van welken zij een zeer schoone Landstreek konden overzien. Dit was een schoon gezicht. Ter rechter zijde stond een groot en digt bosch, naest dit bosch was een valei, waer door een vischrijke rivier met verscheidene bogten henenslingerde. Aen den oever waren eene meenigte tuinen, ter linkerzijde zag men akkers en weilanden. Alles was vol leven. Sommigen hielden zich met de visscherij in de rivier bezig; anderen gingen in het bosch op de jagt nae 't wild. Uit de tuinen kwamen verscheidene tuinlieden met spade, bijl en tuinvruchten. De herders lieten hunne koeïen en schaepen grazen in de weiden, en speelden op hunne fluitjes. De vermoeide maeiër keerde van den akker langzaam na huis, - hier bleef de Heer Goedhart staen, en zijn zoontje bij hem, en beide verheugden zij zich. Nadat ze een paer minuuten gezwegen hadden, brak Philip het stilzwijgen af en vroeg:

PHILIP. Vaderlief! komen wij nu haest aen onze buitenplaets?

G. Wij zijn 'er al in.

P. Waer dan? ik zie 'er geene.

G. Zie toch wel toe! alles, wat gij hier ziet, behoort mij, - dit woud, deze tuinen, die rivier, - die weilanden en akkers, - dat alles is het mijne.

P. Het uwe? vader! gij schertst met mij.

G. Neen, ik schertse in 't geheel niet. Ik zal het u terstond bewijzen, dat deze geheele Landstreek mij toebehoort.

P. Dat wil ik wel eens hooren.

G. Als gij nu deze gansche streek bezat, wat zoud gij daermeê beginnen?

P. Ei; ja! dan wist ik schoon, wat ik doen zou.

G. En wat dan?

P. Dan zou ik in het woud boomen omverhouwen, om mij in den winter bij het hout te warmen. Ik zou dan herten schieten, visch vangen, koeiën en schaepen laten slagten. Van de weiden zou ik hooi winnen, en op de akkers haver teelen. Dan zou ik een rijpaerd houden, en een koets met een schoon span appelgraeuwen aenleggen.

G. Nu, nu, ik wete al genoeg. Maer Ik kan immers in dit woud ook hout laten hakken?

P. Hoe zoo?

G. Gij weet immers, dat wij het geheele jaer door kookten, en den ganschen winter onze kamer warm houden. Dat hout krijg ik ook uit dit bosch.

P. Dat is waer; maer gij moet dat dan betalen.

G. Recht zoo. Maer als nu dat bosch volkomen mijn eigendom was, zou ik het dan niet moeten betalen?

P. Dat zou ik niet denken.

G. En ik denke van ja; dan had ik eerst voor veel geld dit bosch moeten koopen; en daerbij moest ik geduurig den houtvester, die over het bosch toezicht heeft, en ook van tijd tot tijd de houthakkers betalen.

P. Maer gij meugt toch in het woud niet schieten.

G. En waerom zou ik daer schieten?

P. Opdat wij wildbraad zouden kunnen eeten.

G. Zouden wij wel een geheel hert of eene geheele ree kunnen opeeten?

P. Bezwaerlijk; maer wij konden dan evenwel de lenden laten braden. O! vader! die ree-lenden! - die ree-lenden - dat is eerst een lekker eeten!

G. Hebt gij dan wel ree-lenden gegeten?

P. Ja wel. Op uwen jaerdag hebben wij immers een ree-lenden laten braden.

G. En waer was die ree geschoten?

P. Waerschijnlijk in dit bosch.

G. Schoon ik dan al in dit bosch niet mag jagen, mag ik 'er evenwel laten schieten. Ik kan wildbraed bekomen, zoo veel ik nodig hebbe, en van het overtollige hebben wij immers geen genot.

P. Zijn dan die koeïen en schaepen, die loopen, ook de uwe?

G. Hebt gij dan nooit boter, kaes, en rund- of schapen-vleesch gegeten?

P. Boter en kaes eete ik dagelijks; ook wel vleesch, evenwel zelden.

G. Dat nu komt ten grooten deele van die kudden. Hebt gij ook somwijl niet wel visch gegeten?

P. Ja ook wel. Gij laet altijd visch halen, ais gij uwe bezolding ontvangt.

G. Dus dacht ik, dat alles het mijne is, daer ik van alles genieten kan, wat mij behaegt.

P. Ik geloof nog al, dat gij schertst, vader! Wanneer alles het uwe ware, waerom eeten wij dan zoo zelden visch en gebraed?

G. Om dat het ons niet dienstig is, dit veel te eeten,

P. Niet dienstig? Het bekomt mij altijd zeer wel.

G. Misschien juist daerom, omdat gij het zelden eet. Kon de goede God mij niet wel zoo veel geld bezorgen, dat ik dagelijks smullen kon?

P. Ach! ja, dat kan de goede God wel doen. Ik wilde wel eens weten, waerom Hij dit niet doet? Het ware Hem immers even zoo weinig moeite, als dat ik iemand een handvol rivierzand geven wilde.

G. Recht zoo. Ik drinke op mijnen jaerdag een flesch wijn. Geheugt u dat nog wel?

P. o Ja. Gij gaeft mij ook een glas vol.

G. Gij verzocht mij om twee glazen. Ik had u die gemaklijk kunnen geven. Maer waerom gaf ik u die niet?

P. Gij zeide, dat twee glazen niet goed voor mij waren.

G. Hebt gij mij geloofd?

P. Zou ik u niet geloofd hebben? Vaderlief! Gij meent het altijd zoo goed met mij; waerom zoud gij mij dan die druppelen wijns onthouden hebben, indien ze mij dienstig geweest waren?

G. Meene ik het dan beter met u dan de lieve God?

P. Dat kan ik niet geloven. Gij hebt mij altijd zoo zeer veel goeds van Hem gezegd.

G. Als gij dan gelooft, dat de lieve God het ten minsten even zoo goed met ons meent, als ik met u, wat denkt gij dan wel van Hem, als Hij mij niet zoo veel geld toeschikt, dat ik dagelijks smullen kan?

P. Dan moet ik waerlijk ook denken, dat ons dat niet dienstig is.

G. Hoe laet gij het hoofd zoo hangen? Gij hebt nog iets op 't hart. Zeg het vrij uit!

P. Ik denke evenwel, deze groote Landstreek is evenwel de uwe niet.

G. En waerom niet?

P. Omdat gij van de zelve niet alles genieten kunt, wat gij wel verkiest.

G. Kent gij den koopman Rijkaert?

P. Zeer wel; die heeft schoone lusthoven!

G. Kan hij daer van alles genieten, wat hij wel verkiest?

P. Neen, de arme man kan niet. Hij durft geen wijndruiven eeten, want die verkouden zijn maeg, - geen beste appelen, want die benaewen hem, - geen groenten, - want die veroorzaken hem te veel winden.

G. Evenwel behooren die Lusthoven hem geheel toe.

P. Ja wel.

G. Dus ziet gij, dat men iets kan hebben, en 'er toch niet alles van kan genieten, wat men wil. Ik kan uit deze groote buitenplaets, welke ik u nu liet zien, niet alles genieten, wat ik wil, omdat ik het niet betalen kan; - en de Heer Rijkaert kan uit zijne schoone lusthoven niet zoo veel genieten, als hij wil, omdat zijn gczondheit daer bij lijdt.

P. Maer, als u dit alles toebehoort, vader!

waerom houdt gij dan geen rijdpaerd? ik wete, dat gij zoo gaern rijdt.

G. Van waer weet gij dat?

P. Somwijl gaet gij uit rijden, en, als gij terug komt, zijt gij altijd zoo vergenoegd.

G. En dat paerd, waerop ik rijde, wat eet dat?

P. Hooi en haver.

G. En waer groeiën die?

P. Ongetwijfeld in deze Landstreek.

G. Zoo hebbe ik dan mijn rijdpaerd, dat uit dit land gevoed wordt.

P. Maer, lieve vader! word toch niet boos, als ik u nog iets vrage.

G. In 't geheel niet. Zeg vrij op, wat gij te vragen hebt.

P. Gij kunt evenwel niet uit rijden gaen, als gij wilt; en als alles, wat wij hier zien, u toebehoorde, zoud gij wel een paer appelgraeuwtsjes, of ten minsten een paer zwarte paerden kunnen houden, die altijd tot uwen dienst waren.

G. Gij zijt een kleene praetvaer. - Maer zie! de zon is ondergegaen. Laet ons nae huis toe keeren.

P. Ik ben gereed. Ach! hoe gelukkig

waren wij, wanneer dit alles, 't geen ik gezien hebbe, het onze ware!

G. Ei, zie, Philip! hoe is die weide overstroomt! al het hooi is bedorven.

P. Verbaesd! wat zal die man jammeren, wien deze weide toebehoort!

G. Ziet gij dien akker wel? hoe slordig is die rog gemaaid!

P. Ja waerlijk! Zij hebben bijna de helft laten staen.

G. O! die schoone kersenboom! - die is omvergehakt.

P. Wel! wat zijn 'er al booze mensen! denk eens, een boom omtrekken, die hen immers niets beledigd heeft!

G. Wat zijn dat voor mensen, die daer gaen? wat dragen zij?

P. Waer dan, Vader!

G. Daer, ter rechterzijde van het woud.

P. Mij dunkt, het zijn boeren, die hout dragen.

G. Hout? waer mogen ze dat wel van daen gehaald hebben?

P. Dat hebben ze waerschijnlijk gestolen.

G. Ik gelove het zelve ook. Die godlooze mensen! -- Maer zie eens, Philip! wat sleept men daer?

P. Ik weete het niet -- het is -- het is -- Ach! nu zie ik het - het is een dood koebeest.

G. Wij hebben nu al vrij wat gezien, dat niet goed is. Zijt gij daer niet zeer misnoegd over?

P. Wel neen. Waerom zou ik mij daer over kwellen? Wat gaet mij dat aen?

G. Maer, als nu eens dit alles u zoo toebehoorde, als den Heere Rijkaert zijne Lusthoven, en gij dan, dezen weg langs wandelende, die overstroomde weide, dien slordig gemaelden akker, dien omgekaptten kerssenboom gezien had; - en u dan die boeren ontmoet waren met dat hout, 't welk zij waarschijnlijk gestolen hebben, - als u die koei ontvallen ware, - zoud gij dan wel zoo vergenoegd nae huis gaen, als gij nu doet?

P. Ik gelove neen, dit zou mij waerlijk kwellen, als mij op éénen dag zoo veele onaengenaeme dingen bejegenden.

G. En zoo veel verdriet zoud gij, door malkander gerekend, dagelijks hebben, wanneer alles, wat gij heden gezien hebt, in zoo verre uw eigen was, dat gij daer meê

doen konde, wat gij wilde. Zoud gij dan gelukkiger zijn dan nu?

P. Als het 'er zoo meê gelegen is, dan zou ik nog ongelukkiger wezen dan tegenwoordig.

G. Het is inderdaed zoo gelegen. Onthoud dan nog deze eene goede les van mij, uwen vader; Zijt vlijtig! Benaerstig u daeglijks, dat te leeren, 't welk ik u afverge. Gewen u vroeg tot arbeidzaamheit; dan zult gij doorgaens wel zoo veel verdienen, als gij tot uw nodig onderhoud behoeft. Gewen u, met weinig huis te houden, - dan kunt gij met weinig gelukkig zijn. Beschouw niet slechts deze kleene Landstreek maer de gansche werelt als uwe Lustplaets. Als gij te onvrede zoud worden, gae dan wandelen! zie rondsom u, zoo verre gij kunt, en zeg: 'Dit alles is mijne. Alle deze werken van God mag ik beschouwen, - de zon moet mij beschijnen - de lucht kan ik even zoo goed inademen als de grootste Vorst - niemand verhindert mij, uit die gindsche bron te gaen drinken. Ik kan hout, vleesch, brood, visch, en wijn, uit deze Landstreek bekomen. Kan ik al niet altijd smullen, - kan ik geen rijdpaerd houden dan moet ik denken, - het gaet

anderen luiden ook al niet beter. De minste rijken kunnen hunne goederen zoo genieten, als ze wel wilden. Geniete ik niet zoo veel, als ik wel wenschte, ik ben daerom niet ongelukkig, want ik hebbe ook niet zoo veel verdriet als andere, die voor rijk gehouden worden.'

Lieve Philip!

Al ons heil komt niet gelijk,
Wie te vreden is, is rijk,
Alles vloeit ons uur op uur
Toe van d'Oirsprong de natuur.
Door wien lucht en zonneschijn,
Aerd' en water d' onze zijn.

Hebben wij een rein gemoed,
Dan ook is 'er overvloed,
Overvloed, zelfs op deez' aerd,
Daer zich 't zoet met bitter paert,
'T hoogste goed, voor ons bereid,
Wacht ons eerst in d' eeuwigheid.^(*)

P. O ja vaderlief! dat zijn die versjes,

(*) Op de wijze van den LXXV. Psalm.

die gij onlangs moeder voorzong, toen zij klaegde, dat zij niet met het geld toe kon komen. Nu verstae ik die eerst recht. Nu zal ik ze altijd hartlijk meê zingen.

G. Maer ook naer dezelve leven?

P. Ja waerlijk! Ik zal nooit meer morren, omdat anderen rijker zijn dan ik; ik zal vlijtig wezen, en een rein gemoed bewaren; en als ik niet alles hebbe, wat ik wel gaern had, zal ik gaen wandelen, en zingen: *Al ons heil komt niet gelijk* enz.

XV. De heer Vroegop.

De Heer VROEGOP droeg met recht dezen naem. In den zomer stond hij ten drie uren, en in den winter ten vijf uren op. Wanneer hij, na zijn morgengebed gedaen te hebben, de opgaende zon, den rooden hemel zag, en al die vreugde gevoelde, welke menschen, die vroeg opstaen, gewoon zijn te smaken, dacht hij dik-

wijls: 'O! dat ook mijne kinderen ondervonden, 't geen ik tans gevoele!'

Somwijl liep hij nae het bed zijner kinders, stootte hen zachskens aen, en zeide: 'Lieve Jan! lieve Willem! o wat schoone - wat luisterrijke morgenstond! - nu gaet de zon op; komt en ziet'! Maer daer werd geen opstaen gedacht. De kinderen wentelden zich misnoegd om, wreeven de oogen, en riepen: 'wij hebben nog te veel slaep;' - en zoo sliepen ze weder voort.

De Heer Vroegop wist wel, dat kinderen van vijf of zes jaeren wat langer moeten slapen dan volwassen menschen, en dreef hen daerom niet, om alle morgens zoo vroeg op te staen als hij. Maer om zes uren, dacht hij, konden zij doch het bed wel verlaten.

Hij bad hen daerom, maer dit hielp niet; hij dreigde, maer ook dit hielp niets; hij verweet hen hunne slaepigheid, ook dit kon nog niet baten. Dit bedroefde den goeden man sterk; want hij had zijne kinderen lief. Straffen wilde hij hen niet, om dat hij wist, dat ze niet uit boosheit zoo traeg waren.

Dan hij zat op zekeren morgen ten agt

uuren aan zijn schrijftafel, en bedacht, hoe toch zijne kinderen te verbeteren. ‘Vader! (riep Jan,) daer draegt een vrouw kersen - uitstekende kersen voorbij. O! koop ons toch eenige!’ Nu viel hem in, wat hij te doen had. ‘Laet de vrouw hier komen, (zeide hij) en een bord vol kersen geven.’ Jan liet zich dit geen tweemaal zeggen, maer bracht oogenbliklijk de begeerde kersen. De vader nam die zeer bedaerd aen, en at ze op, zonder zijnen kinderen een eenige aantebieden. Dit maekte hen zeer bedroefd.

‘Hebt gijlieden ook wel lust (vroeg hij) om kersen te eeten?’ Zij zagen hem greetig en al lachende aen, maer antwoordden niets.

‘Ja, ja, (zeide hij) ik zie het al, gij zoudt ook gaern kersen eeten. Goed, morgen zult gij die hebben; maer dan moet gijlieden ten zes uuren opstaen. Een kind, dat zich verslaept, verdient dit ontbijt niet. Elk van u, die mij voortaan ten zes uuren goeden morgen komt zeggen, zal van nu af kersen of eenig ander goed ontbijt hebben; maer die, dien ik, wanneer het zes uuren slaet, nog in

't bed vinde, zal een droog stuk broods voor lief moeten nemen.'

Zij hadden nu wel gaern terstond kersen gehad; maer, terwijl zij zagen, dat ze die niet konden verwachten, zoo lang zij zich versliepen, beloofden zij, in het toekomende op het gestelde uur te zullen opstaen. Maer zij hielden slecht hun woord. Drie dagen moest hun vader hen na zes uren wekken. Dan riepen ze wel altijd: 'Hoe laet is het?' en de vader antwoordde: 'het is zes uren geslagen!' Daer kwamen ze dan weenende voor den dag; klagende: 'Zoo krijgen wij dan van daeg al weder geene kersen.'

Jan was eindelijk kloekmoedig genoeg, om zijnen vader te vragen: 'Lieve vader! hoe zullen wij het toch beginnen, om vroeg op te komen? Wij wilden zoo gaern, maer wij verslapen ons alle dagen weder aen.'

'Dit zal ik u zeggen (gaf hij hun ten antwoord): wanneer gij uw avondgebed gedaen hebt, en in het bed klimt, zegt dan bij u zelve: "morgen wil ik om zes uren opstaen, dat ik kersen krijge." - Zegt dit zoo lang, tot gij in

slaep valt, dan zult gij wel ten rechten tijde wakker worden.'

De Kinderen stelden veel belang in kersen te eeten. Zij bevljigden zich dus, om den zelfden avond den goeden raed van hunnen Vader te volgen.

Eer het den volgenden morgen zes uuren sloeg, sprongen zij reeds nae de schrijfkamer van hunnen vader, en riepen: 'Goeden morgen! goeden morgen, Vaderlief! hebt gij wel gerust? - heeft het al zes geslagen?'

'Neen, neen.' (antwoordde hun Vader al lachende:) 'heden zullen 'er kersen moeten wezen!'

De Kinderen liepen schielijk te rug in de slaepkamer, namen, zoo als zij gewoon waren, koud water om den mond te spoelen, en de handen en het aangezicht te wasschen, en kwamen toen weder hunnen even zoo verheugden vader te gemoete loopen.

Daar stonden de kersen reeds gereed. Zij smulden braef aen dezelve, en van dien tijd af versliepen zij zelden - zeer zelden - het ontbijt. Zij bevonden 'er zich zeer wel bij. In den zomer kreegen zij eerst kersen, dan beziën, in den herft pruimen of appelen,

en in den winter een smaeklijk ontbijtstuk met boter of honig.

Nu zijn ze reeds ouder en verstandiger geworden, en staen uit eigene beweging zoo vroeg op als hun Vader.

Wanneer ze nu de Zon zoo schoon zien opgaan, het luisterrijke morgenrood aenschouwen, en de aengenaeme koelte van den morgenstond gevoelen, vooral als ze in de Lente den Nachtegael en den Leeuwrik hooren, dan zeggen ze dikwijls: 'Goede God! hoe schoon is de morgen! hoe goed zijt gij jegens ons geweest, door ons eenen zoo goeden vader te geven en te laten behouden, want, had hij ons niet zoo opgevoed, dan ware al dat goede ons onbekend gebleven.'